

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA”, IAȘI
FACULTATEA DE PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI
Școala Doctorală de Psihologie și Științe ale Educației
Specializarea Psihologie

TEZĂ DE DOCTORAT

Provocările și starea de bine a cuplurilor de același sex în spațiul sociocultural românesc

REZUMAT

Coordonator științific:

Conf.univ.dr. Violeta Enea

Absolvent:

Cazacu (căs. Șerban) Ionela

Provocările și starea de bine a cuplurilor de același sex în spațiul sociocultural românesc

1. Relațiile romantice între persoane de același sex și starea de bine în spațiul sociocultural românesc

Cuplurile de același sex nu mai reprezintă o noutate pentru societatea actuală (Schwartz-Mette et al., 2020), chiar dacă, în general, cuplurile heterosexuale sunt mai degrabă acceptate social comparativ cu cele homosexuale (Kaufman & Compton, 2021; Subhrajit, 2014). Statisticile realizate la nivel European indică faptul că persoanele mai tinere sunt mai predispuse în a cunoaște cel puțin o persoană care se declară ca fiind non-heterosexuală (Studiul Ipsos Pride, 2023). În România, persoanele din generația “Z” (cei născuți între anii 1997-2010) sunt de aproximativ 6 ori mai predispuse în a cunoaște pe cineva din comunitatea minorităților sexuale, comparativ cu generația “Baby Boomers” (cei născuți între anii 1946-1964) care sunt de doar 3 ori mai predispuși să cunoască pe cineva din această categorie. Rezultatele statisticilor indică faptul că, la nivel Mondial și European, se remarcă o medie de 47% de persoane care cunosc persoane GL, iar în România procentul este de 13%.

În România, în timpul regimului comunist, homosexualitatea a fost interzisă prin lege până în anul 1996 (Moraru, 2010; Takács & Szalma, 2019). În acea perioadă legea sancționa manifestarea homosexualității în locuri publice restricționând astfel dreptul la libera exprimare a persoanelor cu orientare non-heterosexuală (Takács & Szalma, 2019). Prin prisma afilierii României la Uniunea Europeană (2007), minoritățile sexuale au devenit un subiect de discuție publică, însă acceptarea acestor persoane este în continuare redusă (Năchescu, 2005; Năstase, 2004; Popa-Velea et al., 2018; Turcescu & Stan, 2005). Studiile mai recente efectuate pe populația românească subliniază faptul că România se numără printre cele mai intolerante țări din Europa în ceea ce privește persoanele GL, 77% dintre români considerând că preferința sexuală pentru o persoană de același sex nu se justifică, iar aproximativ 65% nu și-ar dori să locuiască lângă persoane cu orientare homosexuală (Sulhover & Rimac, 2009; Moraru, 2010).

România nu oferă recunoaștere legislativă oficială pentru parteneriatul între persoanele cu orientare homosexuală, în pofida faptului că multe dintre statele europene au reglementat acest aspect (Takács & Szalma, 2019). În concluzie, România este spațiu sociocultural cu un nivel foarte mare de respingere și stigmatizare față de persoanele GL (Maftei & Holman, 2020).

Cu toate acestea, există și unele aspecte pozitive pe care spațiul sociocultural românesc le facilitează pentru a susține comunitățile minorităților sexuale. În acest sens, cadrul legislativ sancționează discriminarea pe baza orientării sexuale (Ordonanța nr. 137 din 31 august 2000) și o consideră drept circumstanță agravantă în motivarea unei infracțiuni (Legea 286/2009, Noul Cod Penal). Deși căsătoria între persoane non-heterosexuale nu beneficiază de recunoaștere oficială, în 2023 Curtea Europeană a Drepturilor Omului solicită României să respecte Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Apare astfel datoria juridică de a recunoaște legal și de a proteja familiile formate din persoane cu orientare homosexuală.

În ceea ce privește cultura homosexualității în România, marșurile “Gay-fest”/ “Bucharest Pride” au loc încă din anul 2004 pe teritoriul României. Aceste mișcări au ca și scop promovarea luptei pentru drepturile persoanelor ce aparțin minorităților sexuale. Organizația românească ACCEPT, prima organizație LGBT din România, coordonează și susține acest festival dedicat persoanelor gay. Urmând modelul acestei organizații din București, membrii minorităților sexuale din alte orașe au înființat organizații, fundații și asociații ce au ca scop susținerea persoanelor non-heterosexuale prin oferirea de suport social și susținere în respectarea drepturilor.

Conform ultimelor statistici (MozaiQ, 2023), 49% dintre români consideră că persoanele homosexuale sunt discriminate în România, iar 41% dintre ei susțin sau sunt neutri față de parteneriatele civile între persoane de același sex. Totuși, statisticile la nivel European indică faptul că 33% dintre români consideră că nu ar trebui să li se permit cuplurilor cu orientare homosexuală să obțină o formă de recunoaștere legală. Această atitudine poziționează spațiul sociocultural românesc pe penultimul loc în clasamentul privind susținerea căsătoriei între persoane cu orientare homosexuală, devansând doar Turcia (Ipsos, 2023). Așadar, rezultatele statisticilor sunt mixte, o parte din populația României susține drepturile persoanelor homosexuale, iar o altă parte este împotriva lor. În acest context sociocultural mixt, este necesară o cercetare mai amănunțită asupra situației cuplurilor de același sex, pentru a înțelege mai bine particularitățile și parcursul lor.

2. Modelul teoretic al stresului minoritar

Stresul minoritar se referă la experiențele de stigmatizare, respingere și chiar violență experimentate de către persoanele care fac parte dintr-un grup minoritar (Frost & Meyer, 2023). Modelul stresului minoritar este relevant prin prisma faptului că oferă o bază către o mai bună înțelegere a stresorilor specifici experimentați de către minoritățile sexuale. Acești factori

afectează starea de sănătate, având un impact negativ determinat de experiențele cauzatoare de stres și capacitatea individului de a le gestiona, prin suport social, mecanisme de coping și reziliență (Frost & Meyer, 2023).

Modelul stresului minoritar (Meyer, 2003) descrie efectele stresului asupra sănătății mintale în cazul persoanelor ce aparțin minorităților sexuale (i). Circumstanțele specifice mediului (a) provin din situații aplicabile tuturor oamenilor, cum ar fi statutul socioeconomic. La acești factori se adaugă statutul de minoritate sexuală a persoanei (b) Circumstanțele legate de mediu duc spre expunerea la o serie de factori de stres general (c) cum ar fi pierderea jobului. Aceste circumstanțe pot duce și la expunerea la stresori distali, proveniți de la persoane sau instituții și care ar putea afecta persoanele GL (Frost & Meyer, 2023), cum ar fi discriminarea la locul de muncă (d). Stresorii generali și cei specifici minorităților sunt interdependenți. Cele două categorii de stresori pot duce la procese specifice stresului minoritar, procese proximale (f). Aceste procese sunt derivate din interacțiunile sociale de unde învață să se respingă din cauza orientării sexuale și dezvoltă așteptări legate de stigmatizare și își ascund identitatea sexuală pentru a se proteja de stresorii distali (Frost & Meyer, 2023).

Statutul de a fi minoritate (b) duce la identificarea personală cu statutul de minoritate (e). La rândul său, identificarea cu a fi minoritate duce la stresori suplimentari legați de percepția individului ca fiind stigmatizat și devalorizat, implicand astfel așteptările de respingere, ascundere și homofobie interiorizată (f). Identitatea minoritară(e) reprezintă de asemenea o sursă important de gestionare a stresului. Caracteristicile indentității minoritare pot influența efectul stresului asupra individului (g). Astfel, stresul poate avea un impact negativ atunci când persoana se identifică ca fiind GL. Identitatea minoritară poate fi însă și o resursă pentru gestionarea stresului, atunci când este asociată cu oportunități de afiliere, suport social și susținere din partea celorlalți (h).

➤ *Stresul minoritar și starea de bine*

Stresul minoritar afectează persoanele GL prin faptul că, sentimentul de inferioritate specific minorităților duce la o creștere a evenimentelor cu potential stresor, cum ar fi discriminarea, fapt care duce la afectarea stimei de sine și a sentimentului de siguranță (Fingerhut et al., 2010). Homofobia internalizată reprezintă predictorul cel mai proeminent al stării de bine în cazul cuplurilor de același sex întrucât reprezintă tipul de stres cel mai apropiat de propria persoană (proximal) (Otis et al., 2006a). Internalizarea atitudinilor negative ale societății duce la afectarea

stării de bine a cuplului prin scăderea stimei de sine, insecurității în ceea ce privește relația de cuplu și tipul de atașament (Cao et al., 2017). Aceste persoane sunt mai predispuse în a transforma expectanțele societății legate de cuplurile GL (nivel scăzut de stabilitate și implicare) în propriile așteptări, ducând astfel la evitarea relațiilor stabile și de lungă durată (Otis et al., 2006b; Cao et al., 2017).

Implicarea într-o relație romantică reduce efectele pe care stresul minoritar le are asupra stării de sănătate la persoanele GL (Meyer, 2003). În acest sens, în România, persoanele GL sunt nevoite să înfrunte impedimente legale atunci când doresc să își întemeieze o familie. Codul Civil specifică clar faptul că uniunea dintre un bărbat și o femeie este recunoscută ca fiind o forma legală a căsătoriei (Takács & Szalma, 2019). Aceste aspecte afectează starea de bine a minorităților sexuale prin faptul că amplifică stresului psihologic legat de statutul de minoritate, grijiile legate de viitorului relației și suportului social în ceea ce privește recunoașterea relației și (Boertien & Vinoli, 2019).

3. Provocările cuplurilor de același sex: infidelitate, gelozie și abuz intim

Mediul online oferă persoanelor GL oportunitatea de a se conecta și de a lega prietenii cu oameni ce au aceleași interese, idei și valori, întrucât în viața de zi cu zi, se confruntă adesea cu respingerea din partea celorlalți și întâmpină dificultăți în a crea relații interpersonale (Chan, 2023). Cercetările anterioare au raportat că persoanele GL au tendința de a petrece mai mult timp pe rețelele de socializare și au un număr mai mare de prieteni în mediul online, comparativ cu persoanele cu orientare heterosexuală (Pascoe, 2011). Pe lângă aceste aspecte, cercetătorii consideră că persoanele GL utilizează internetul și pentru a-și îndeplini nevoile legate de relațiile romantice și sexuale (Chan, 2023). În spațiul virtual persoanele GL pot avea încredere pentru a-și dezvălui identitatea sexuală, având susținerea altor persoane din comunitatea GL din mediul online (Gudelunas, 2012; Saha et al., 2019).

3.1. Gelozia

Cercetătorii au încercat să explice gelozia în cuplurile GL utilizând diferite repere teoretice pentru a cuprinde toate aspectele importante și definitorii. Astfel, Teoria Evoluționistă (Buss, 1996; Daly et al., 1982) reprezintă cadrul teoretic cel mai frecvent utilizat pentru a explica aspecte legate de gelozie în cazul persoanelor GL. Această perspectivă susține că bărbații și femeile sunt diferiți în ceea ce privește alegerea partenerului ideal, iar aceste diferențe au la bază contribuția oferită de către partner pentru perpetuarea speciei (Buss et al., 1992; Symons, 1979). Diferențele

de gen în ceea ce privește stimulii ce provoacă gelozia sunt determinate de selecția naturală în scopul perpetuării speciei, iar aceste aspecte nu sunt valabile și pentru persoanele GL (Sheets & Wolfe, 2001).

3.2. Infidelitatea și comportamentele asociate în mediul online

Infidelitatea apare în situația în care o persoană simte că partenerul a încălcat o normă a relației de cuplu prin interacțiunea cu o terță persoană (Drigotas et al., 1999, p. 509). Normele relațiilor nu sunt general valabile și se definesc în context sociocultural, fapt care conduce la ideea că infidelitatea este mai degrabă un concept empiric (Bozoyan & Schmiedeberg, 2023). Infidelitatea în cuplurile GL se definește diferit față de infidelitatea în cuplurile heterosexuale, întrucât persoanele din aceste relații tind să aibă mai degrabă relații consensuale nonmonogame decât monogame (Martel & Prince, 2005). Cercetătorii sunt de părere că nonmonogamia este un comportament caracteristic relațiilor dintre bărbații GL (Martel & Prince, 2005). Pentru aceștia, relațiile cu alte persoane sunt considerate normale, nu sunt văzute ca o infidelitate față de partenerul oficial (Blasband & Peplau, 1985).

➤ *Infidelitatea în mediul online*

Comunicarea în mediul online, spre deosebire de cea față-în-față, facilitează dezvoltarea unor conversații intime, profunde, iar utilizatorii rețelelor de socializare se simt mai confortabil să dezvăluie secrete și trăiri personale (Abbasi & Dibble, 2021). Bărbații, comparativ cu femeile sunt mai predispuși în a se implica în relații romantice în mediul online și relații sexuale facilitate de mediul online (Cooper et al., 2000;). Implicarea acestora în comportamente asociate cu infidelitatea în mediul online este direct proporțională cu nivelul perceput de satisfacție din relația de cuplu (Martins et al., 2016). Totuși, femeile au tendința de a considera mai multe aspecte ca fiind forme de infidelitate în mediul online, comparativ cu bărbații (Martins et al., 2016). De asemenea, implicarea acestora în comportamente asociate cu infidelitatea în mediul online depinde de durata relației, atitudinea pozitivă față de infidelitate, nivel scăzut de angajament și de satisfacție în relația de cuplu (Martins et al., 2016).

Comportamentele asociate cu infidelitatea în mediul online pot avea afecte grave asupra relației de cuplu din mediul offline, provocând chiar separarea partenerilor (Underwood & Findlay, 2004). Persoanele care se implică în astfel de acțiuni au tendința de a evita rezolvarea situațiilor tensionate din cuplu (Cooper et al., 2000), își pierd interesul față de partenerul oficial și petrec mai puțin timp cu acesta (Whitty, 2005), aceste aspecte având efecte negative asupra cuplului.

3.3 Abuzul asupra partenerului intim

Abuzul asupra partenerului intim poate fi definit ca fiind orice formă de comportament amenințător, violență fizică sau abuz psihic, fizic, social, economic și emoțional (Outlaw, 2009) ce are loc între adulți ce se identifică a fi parteneri intimi, indiferent de gen sau sexualitate (McLaughlin et al., 2012). Abuzul în mediul online este o formă de abuz intim între parteneri facilitată de tehnologie (Brem et al., 2019). Acesta poate apărea sub formă de hărțuire (Caridade, et al., 2019), amenințarea, controlul sau umilirea partenerului (Brem et al., 2019).

➤ Abuzul în cuplurile GL

Pe lângă consumul de substanțe și infectarea cu virusul HIV, abuzul este a treia mare problemă pe care cuplurile GL sunt nevoite să o confrunte (Peterman și Dixon, 2003). În diadele homosexuale există anumiți factori care pot influența abuzul asupra partenerului, factori diferiți de cei specifici cuplurilor heterosexuale cum ar fi stresul minoritar (Shorey et al., 2018). Stresul minoritar are la bază și normele societății, care hotărăsc cine este abuzatorul și cine este victima, în funcție de genul biologic (Brown, 2008). De exemplu, conform rolurilor de gen, femeile sunt văzute ca fiind nonviolente, grijulii și drăgăstoase, iar bărbații sunt în mod natural mai agresivi și mai violenți. Această percepție influențează semnificativ cuplurile GL, întrucât se percepe faptul că, femeile GL nu pot avea rolul de agresor, iar bărbații GL nu pot avea rolul de victimă (Brown, 2008).

Chiar dacă persoanele GL se confrută, asemena unor cupluri heterosexuale, cu lipsa prietenilor și a suportului social, ei pot fi amenințați de către partener cu dezvăluirea identității sexuale, ceea ce poate duce la o izolare și mai mare a victimei (Brown, 2008). Abuzatorul poate influența comunitatea persoanelor homosexuale să excludă victima din cercul lor de prieteni (Balsam & Szymanski, 2005).

4. Partea practică

4.1. Obiectivele studiilor empirice

Această cercetare abordează înțelegerea particularităților relațiilor romantice între persoane de același sex, într-un context cultural insuficient reprezentat. Deși în multe dintre țările europene minoritățile sexuale au parte de incluziune socială, populația generală a României are o atitudine negativă față de aceste cupluri (Takas & Szalma, 2019), manifestată prin discriminare,

agresiune fizică și psihică și excludere din grupurile sociale (Dragomir, 2020). Lucrarea are la bază modelul teoretic al stresului minoritar (Meyer, 2003), care postulează existența unor factori suplimentari de stres ce afectează persoanele GL prin influențarea stării de bine și a calității relațiilor romantice. Studiile propuse evidențiază manifestarea în mediul offline și online a geloziei, infidelității și a abuzului intim în relațiile romantice GL.

Gelozia reprezintă un comportament negativ ce afectează partenerii unui cuplu în viața de zi cu zi și prezice conflictele interpersonale ale acestora (Borrajo et al., 2015; Deans & Bhogal, 2019). Chiar dacă cercetătorii susțin că diadele GL funcționează pe aproximativ aceleași principii ca și cele heterosexuale (Frederick & Fales, 2016; Kurdek, 1991), gelozia necesită o analiză mai amănunțită, întrucât se exclude motivul perpetuării speciei pentru a justifica acest comportament (Sagarin et al., 2012). Obiectivul principal al primului studiu constă în verificarea aplicabilității aspectelor specifice persoanelor heterosexuale legate de cadrul teoretic al geloziei, intensitatea geloziei și diferențele de gen, pe populație GL.

Ținând cont de faptul că infidelitatea este considerată ca fiind cea mai întâlnită cauză pentru destrămarea relațiilor romantice (Frederick & Fales, 2016) și din primul studiu reiese faptul că este principala cauză ce stă la baza sentimentului de gelozie, al doilea studiu are ca și scop general înțelegerea comportamentelor de infidelitate în mediul online, în raport cu atitudinea față de infidelitatea, timpul petrecut pe internet și satisfacția diadică.

Abuzul asupra partenerului reprezintă un aspect delicat al diadelor GL, întrucât acest comportament se regăsește între 17% și 43% la persoanele adolescente GL față de 6-10% la adolescenții heterosexuali (Scott et al., 2019). Pe baza modelului teoretic ce postulează faptul că stresul minoritar, alcoolul și gelozia pote facilita săvârșirea abuzului asupra partenerului intim, al treilea studiu are ca scop evidențierea relației dintre gelozie, consumul de alcool și stresul minoritar asupra abuzului partenerului intim.

Studiul 1. Orientarea sexuală și gelozia: Review al literaturii

1. Introducere

Relațiile între persoanele de același sex sunt similare cu cele din cuplurile heterosexuale prin prisma satisfacției sexuale și emoționale (Frederick & Fales, 2016; Kurdek, 1991), frecvența relațiilor intime (Frederick & Fales, 2016), utilizarea comportamentelor de menținere a relației și dorința de afecțiune și de companie (Kurdek, 1991). Cu toate acestea, relațiile între persoane de același sex au propriile reguli și se dezvoltă în moduri particulare. Persoanele LG sunt adesea forțate să se ascundă din cauza normelor sociale și a fricii de a fi respinse sau de a experimenta discriminare (Leeker & Carlozzi, 2012).

Gelozia poate amenința calitatea relațiilor de același sex și pe cele heterosexuale, ducând la insecuritate și conflict între parteneri (Barelds & Dijkstra, 2006). Prezentul studiu își propune să identifice perspectivele teoretice și diferențele dintre persoanele GL și heterosexuale în ceea ce privește intensitatea geloziei, diferențele de gen în gelozie, precum și diferențele de gen în gelozie între indivizii GL.

2. Cadru teoretic

De-a lungul timpului s-au aplicat numeroase teorii în încercarea de a explica apariția și manifestarea geloziei. Principalele abordări se bazează pe perspectiva evoluționistă (Buss et al., 1996; Daly et al., 1982; Symons, 1979). Conform acestui cadru teoretic, bărbații și femeile diferă în alegerea partenerului din cauza faptului că investiția în perpetuarea speciei este diferită. Femeile preferă bărbații puternici, care au un statut înalt în societate și care le-ar putea oferi resursele necesare pentru a crește copii, în timp ce bărbații sunt atrași de femeile care pot da naștere și pot crește copiii (Buss et al., 1992).

3. Recenzia curentă

Prezenta revizuire a literaturii și-a propus (a) să examineze fundalul teoretic privind gelozia în rândul indivizilor GL; (b) să investigheze diferențele în ceea ce privește gelozia romantică între indivizii GL în comparație cu indivizii heterosexuali; (c) să identifice factorii care prezic diferențele de gen în ceea ce privește gelozia în relațiile între persoane de același sex; și (d) să facă sugestii pentru cercetări viitoare.

4. Metoda

Strategia de căutare și criteriile de selecție

A fost efectuată o căutare sistematică a literaturii pe următoarele baze de date electronice: PsycINFO, SCOPUS, Sagepub, Ebsco, ERIC, ProQuest, PubMed și Web of Science. Pentru fiecare bază de date a fost utilizată o combinație de căutări de cuvinte cheie diferite. Termenii de căutare utilizați au cuprins cel puțin un identificator pentru orientarea sexuală (orientare sexuală, gay, lesbiană, homosexual, persoane de același sex sau homosexualitate) asociat cu cel puțin un identificator pentru gelozie (gelozie, gelozie sexuală, gelozie emoțională, gelozie romantică, gelozie online, gelozie offline și gelozie pe Facebook). În conformitate cu articolele de raportare preferate pentru revizuirea sistematică și protocoalele de metaanalize (PRISMA-P), studiile au fost selectate printr-o procedură în trei etape: titluri, rezumate și rezultate.

Pentru a fi incluse în revizuire, este necesar ca studiile să îndeplinească următoarele criterii: (a) să fie publicate într-un jurnal de limba engleză evaluat de către recenzori; (b) să fie comparative (să includă participanți GL și heterosexuali); (c) să abordeze gelozia în rândul persoanelor GL; și (d) să prezinte rezultate separate pentru indivizii GL în ceea ce privește gelozia sau reacțiile față de scenariile imaginare de infidelitate.

Au fost excluse următoarele tipuri de studii: (a) cele care includ numai participanți heterosexuali; (b) editoriale, eseuri, cărți, comentarii, disertații nepublicate, articole de recenzii sistematice sau meta-analize; (c) studii de intervenție psihoterapeutică; și (d) dezvoltarea instrumentelor de măsurare.

5. Rezultate și discuții

Această revizuire a literaturii se focusează pe diferitele fațete ale geloziei în rândul persoanelor GL prin identificarea principalelor teme și fundamentele teoretice ale literaturii relevante. În primul rând, cele mai multe dintre studiile examinate au folosit perspectiva evoluționistă pentru a explica diferențele de gen în ceea ce privește gelozia și intensitatea acesteia (Bailey și colab., 1994; Buunk și colab., 2001; de Souza și colab., 2006; Dijkstra & Buunk, 2002; Frederick & Fales, 2016; Valentova et al., 2020). De asemenea, tot din această perspectivă, alți cercetători au oferit explicații alternative asupra geloziei, luând în considerare dezvoltarea speciei umane (de Visser et al., 2019; Harris, 2002; Sagarin et al., 2012; Sheets & Wolfe, 2001).

În ceea ce privește al doilea scop al revizurii, acesta a fost de a identifica diferența între persoanele cu orientare heterosexuală și persoanele GL în ceea ce privește gelozia. Unele studii au observat diferențe în funcție de intensitatea geloziei, comportamente ce apar în gelozie și aspecte ce țin de personalitate, în timp ce alți cercetători nu au evidențiat acest lucru. În schimb, au fost

observate asemănări între cele două grupuri în ceea ce privește tipul de infidelitate care a provocat cea mai mare supărare, răspunsurile la gelozie, tipurile de relații romantice în care gelozia a fost experimentată (sau nu) și anumite trăsături de personalitate. Aceste rezultate mixte pot fi atribuite unui cumul de factori. De exemplu, majoritatea studiilor au fost realizate în perioade în care homosexualitatea era mult mai puțin acceptată decât este astăzi. În Olanda căsătoria între persoane de același sex a fost legalizată în 2001 (conform site-ului guvernului), dar este nevoie de mult mai mult pentru a schimba mentalitatea și obiceiurile oamenilor. O altă explicație pentru rezultatele contradictorii poate consta în posibilitatea ca participanții la studii să nu fi perceput în același fel infidelitatea sau gelozia. Unele comportamente pot produce gelozie pentru anumiți indivizi, iar în cazul altor persoane nu au acest efect. Imperato și Mancini (2019) consideră că infidelitatea este strâns legată de subiectivitatea personală, întrucât fiecare individ are o concepție diferită legată de semnificația infidelității.

Al treilea scop al studiului a fost de a identifica diferențe de gen în gelozie între bărbații și femeile GL, și, din nou, rezultatele au fost mixte. Unii autori au identificat diferențe între bărbații și femeile GL în ceea ce privește intensitatea geloziei, tipul de infidelitate care au provocat cea mai mare supărare și răspunsurile la infidelitatea partenerului. Alți cercetători nu au găsit diferențe în ceea ce privește nivelurile de gelozie, convingerile cu privire la relații, aderarea la rolul de gen, suportul social și tipurile de gelozie anxioasă, posesivă sau reactivă.

Caracteristicile relațiilor romantice între persoane de același sex pot explica aceste discrepanțe. Cuplurile GL se confruntă cu stresori psihologici specifici, ca rezultat al apartenenței la un grup stigmatizat social (Meyer, 2003;). Stresul minoritar este, de asemenea, asociat cu violența asupra partenerului (Carvalho et al., 2011). Așadar nivelul ridicat de stres experimentat de către membrii minorității sexuale crește comportamentul de violență asupra partenerului intim, deoarece poate genera o comunicare slabă, tensiune și alte comportamente inadecvate (Stephenson & Finneran, 2017).

Studiile din această revizuire nu au raportat diferențe de gen între bărbații și femeile GL în ceea ce privește nivelul de gelozie rezultat din răspunsurile la scenariile cu alegeri forțate privind infidelitatea emoțională și sexuală imaginată, concluzionând că astfel de diferențe sunt valabile doar pentru persoanele heterosexuale (de Visser et al., 2019; Frederick & Fales, 2016; Harris, 2002; Sagarin et al., 2012; Valentova et al., 2020). Sagarin și colab. (2012) raportează faptul că, compatibilitatea reproductivă între un partener și un rival moderează diferențele de gen în gelozie

doar în cazul persoanelor cu orientare heterosexuală. În concluzie, diferențele de gen între persoanele GL în ceea ce privește gelozia depind mai puțin de gen, și mai mult de alți factori. Așadar, cele mai multe dintre studii nu au găsit diferențe între bărbații și femeile GL în ceea ce privește gelozia.

6. Limite și direcții viitoare de cercetare

Această revizuire a literaturii prezintă câteva limite. În primul rând, au fost incluse doar studiile evaluate de către recenzori (pentru că acestea au trecut printr-o evaluare riguroasă). În al doilea rând, este posibil să fi omis unele cercetări relevante, întrucât s-au luat în calcul doar articole redactate în limba engleză. Așadar, constatările noastre nu pot fi generalizate pe toate persoanele GL. În al treilea rând, nu s-a realizat o diferență între gelozie și reacția la infidelitate, dar este posibil ca unii participanți din studiile evaluate să fi făcut acest lucru. În al patrulea rând, majoritatea studiilor au utilizat auto-raportarea, o modalitate subiectivă de măsurare a variabilelor, care ar putea duce la unele erori în gândire (de exemplu, paradigma alagerilor forțate).

Rezultatele nu au putut clarifica dacă persoanele GL și cele heterosexuale urmează același tipar de comportament în gelozie și comportamentele adiacente acestuia, din cauza lipsei unei fundamentări teoretice relevante. Majoritatea teoriilor legate de gelozie au fost dezvoltate în cadrul grupurilor de persoane cu orientare heterosexuală, așadar, viitoarele cercetări se pot focusa pe această lipsă din literatură de specialitate.

Rămân sub semnul întrebării și diferențele de gen între persoanele GL în ceea ce privește gelozia. Deoarece perspectiva evoluționistă nu poate explica rolul factorilor personali, sociali și culturali care afectează răspunsurile la gelozie (de Visser și colab., 2019), studiile viitoare pot cuprinde o gamă mai largă de variabile specifice variației umane (Frederick & Fales, 2016; Valentova și colab., 2020).

Cercetătorii ar putea examina, de asemenea, efectele site-urilor de rețele sociale (SNS) asupra geloziei și infidelității în rândul persoanelor GL (Șerban și colab., 2022). Imperato și Mancini (2019) au subliniat faptul că SNS-urile au devenit parte a societății și, prin urmare, pot avea un impact asupra experienței geloziei și infidelității.

Această revizuire a literaturii oferă dovezi empirice ce ar putea fi folosite de persoanele care lucrează cu minoritățile sexuale și pot, de asemenea, reprezenta și un punct de pornire pentru cercetările viitoare. De exemplu, un psihoterapeut care lucrează cu persoane GL sau cu cupluri de același sex care se prezintă cu anumite probleme în ceea ce privește gelozia trebuie să ia în

considerare faptul că normele privind relațiile romantice pot varia foarte mult. Specialiștii trebuie să aibă în vedere faptul că unele aspecte specifice individuale (cum ar fi genul și orientarea sexuală) dar și aspectele sociale (de exemplu tipul relației și statutul) pot influența trăsăturile psihologice asociate cu gelozia. Identificarea cauzelor geloziei în cadrul cuplurilor de același sex poate facilita procesul terapeutic pentru rezolvarea acestora.

Studiul 2. Comportamente asociate cu infidelitatea în mediul online

1. Introducere

Cercetările în domeniu susțin faptul că, utilizarea platformelor de socializare are consecințe negative în relație, cum ar fi infidelitatea, despărțirea sau chiar divorțul (Clayton et al., 2013). Așadar, rețelele de socializare sunt adesea folosite pentru a iniția sau menține relații cu persoane din afara cuplului, relații ce duc la infidelitate față de partenerul oficial (McDaniel et al., 2017).

Caracteristicile comunității minorităților sexuale sunt slab analizate în contextul sociocultural post-comunist al țărilor din Europa de Est precum România. Prin urmare, studiul nostru este primul care explorează în mod specific relația dintre orientarea sexuală și comportamentele IR în mediul online, incluzând o serie de factori demografici și variabile interpersonale. Studiul actual se concentrează pe analizarea relațiilor dintre atitudinile față de infidelitate, utilizarea internetului și satisfacția în cuplu și comportamentele IR în mediul online în rândul persoanelor heterosexuale și GL.

1.1. Cadru teoretic: Structura cuplului și familiei din perspectiva tehnologică: Perspectiva ecologică (Hertlein, 2012)

Structura cuplului și familiei din perspectiva tehnologică ("Couple and Family Technology Framework, Hertlein, 2012) sugerează faptul că, există unele caracteristici ale mediului online care pot influența atât pozitiv, cât și negativ relațiile de cuplu în ceea ce privește inițierea, menținerea și finalizarea acestora (Hertlein, 2012). Acest model susține faptul că unele elementele ale tehnologiei produc schimbări în structura cuplului și în procesul acestuia. Schimbările pe care le aduc factorii ecologici în procesul relațional sunt legate de redefinirea intimității, inițierea relațiilor romantice și menținerea unei relații romantice. Modificările de structură și proces produse de factorii ecologici sunt, de asemenea, legate între ele.

Prin urmare, transformările în structura relațiilor pot produce schimbări în procesele relațiilor și invers.

1.2. Comportamentele asociate cu infidelitatea pe rețelele de socializare (IR) și atitudinea asupra infidelității

Comportamentele IR în mediul online reprezintă acele acțiuni ce indică infidelitate, cum ar fi: sentimente de disconfort în a-ți imagina partenerul oficial citindu-ți mesaje online trimise sau primite de la alte persoane, ascunderea informațiilor sau tănuirea unor secrete față de partener, formarea unor conexiuni emoționale cu o altă persoană, căutarea unor foști parteneri sau comortament defensiv în fața suspiciunii de infidelitate (McDaniel et al., 2015). Deși aceste comportamente s-au studiat intens de-a lungul timpului în cazul persoanelor heterosexuale (McDaniel et al., 2015) ele rămân foarte puțin abordate în cazul cuplurilor GL.

Un alt factor care are legătură cu apariția comportamentelor IR în mediul online este legat de timpul petrecut pe internet. Studiile au raportat că, există o legătură între timpul petrecut online și implicare într-o relație online cu altă persoană, desi offline există deja o relație oficială (Greenfield, 1999; Hertlein & Piercy, 2008). Comportamentele IR în mediul online sunt în strânsă legătură și cu atitudinea liberală față de relațiile sexuale și sexualitate (Prins et al., 1993).

1.3. Starea de bine și satisfacția în cuplu în cuplurile de același sex

Cuplurile de același sex se aseamănă cu cele heterosexuale în majoritatea aspectelor ce țin de relația romantică (Kurdek, 2005). Totuși, există unele particularități pe care aceste cupluri trebuie să se confrunte, apărute prin prisma societății heteronormative, a discriminării, a stresului minoritar, a lipsei de sprijin din partea familiei, și societății, dar și a unor potențiale acorduri asupra relațiilor sexuale extradiadice (Scott et al., 2019;). Toate aceste caracteristici contribuie la transformarea lor într-un grup cu risc ridicat în a experimenta un nivel crescut de vulnerabilitate în ceea ce privește relația lor romantică și bună-starea socială (Hatch et al., 2021). În acest context, România este printre cele mai homofobe țări din UE, pe baza legislației și a discursului instigator la ură din partea populației împotriva persoanelor ce se află în cupluri de același sex (Maftei & Holman, 2020).

Un factor comun ce poate afecta relația relația romantică este reprezentat de utilizarea excesivă a platformei de socializare Facebook (Clayton et al., 2013). Un nivel ridicat de utilizare

al acestei platforme prezice niveluri mai scăzute de satisfacție în cuplu și oferă utilizatorului oportunitatea de a se implica în comportamente IR în mediul online (Valenzuela et al., 2014).

1.4. Prezentare generală a studiului

Cercetarea își propune să investigheze dacă:

- (1) Implicarea în comportamente IR în mediul online, atitudinea asupra infidelității, utilizarea problematică a internetului și satisfacția în cuplu diferă în funcție de orientarea sexuală, și
- (2) Implicarea în comportamente IR în mediul online este legată de atitudinea asupra infidelității, utilizarea internetului și satisfacția în cuplu, în cazul persoanelor necăsătorite, cu orientare heterosexuală și homosexuală.

Pe baza rezultatelor studiilor anterioare, am emis următoarele ipoteze:

- (1) Persoanele GL au niveluri similare cu heterosexualii în ceea ce privește comportamentele IR în mediul online;
- (2) Atitudinea asupra infidelității, nivelul de utilizare al internetului și satisfacția în cuplu vor influența comportamentele IR în mediul online, în cazul persoanelor heterosexuale.

Având în vedere lipsa studiilor anterioare care să examineze asocierea dintre comportamentele IR în mediul online și toate variabilele menționate, în cazul persoanelor GL, am efectuat un demers investigativ explorator în acest sens. Datorită importanței demonstrate în literatura de specialitate, cercetarea include o serie de variabile covariate (gen, vârsta, durata relației și timpul petrecut pe rețelele sociale).

2. Metoda

2.1. Participanți și procedură

Eșantionul final este format din 121 de participanți necăsătoriți cu vârsta cuprinsă între 18-60 de ani (vârsta $M = 24,01$, $SD = 5,89$), dintre care 81 heterosexuali (35 bărbați și 46 femei) și 40 identificați ca persoane LG (30 gay și 10 lesbiene).

2.2. Instrumente

Pentru a identifica caracteristicile demografice ale subiecților s-a utilizat un set de întrebări ce au vizat: genul (bărbat sau femeie), vârsta, orientare sexuală (gay; lesbiană; bisexuală; heterosexuală), timpul petrecut pe site-urile de socializare (în ore), statutul marital (singur; într-o relație; căsătorit) și durata relației curente (sau a ultimei relații). În ceea ce privește timpul petrecut

pe site-urile de socializare, participanții au raportat între 1 oră și 8 ore pe zi. Toate aceste date au fost auto-raportate.

Scala atitudinii față de infidelitate (ATIS; M. Whatley, 2006) măsoară atitudinea asupra infidelității în general. Instrumentul verifică printr-o scala de tip Likert în 7 trepte (1= dezacord total și 7=acord total) măsura în care individual este sau nu de acord cu afirmațiile menționate. Coeficientul de consistență internă pentru acest studiu este $\alpha=0,77$.

Utilizarea problematică a internetului forma scurtă (PIUQ-SF-6, Koronczi et al., 2011) măsoară prin 6 itemi gândurile și comportamentele legate de utilizarea internetului și efectele pe care le are asupra sănătății psiho-sociale a individului. Coeficientul de consistență internă este de 0.77.

Indexul satisfacției în cuplu (CPI; Funk, J. L. & Rogge, R. D., 2007) este un instrument de 16 itemi ce măsoară gradul de satisfacție din relația romantică actuală. Scorurile mai mari indică un nivel ridicat de satisfacție diadică, iar scorurile mai mici indică un nivel scăzut de satisfacție diadică.

Comportamente asociate cu infidelitate în mediul online (SMIRB; McDaniel et al., 2017) este o scală compusă din 7 itemi ce măsoară comportamentele IR în mediul online. Aceste comportamente vizează anumite aspecte ale infidelității (sentiment de disconfort, ascunderea unor informații, formarea unei conexiuni emoționale cu o altă persoană și conversații cu foști parteneri). Consistența internă măsurată în acest studiu arată un indice de $\alpha=0,79$.

3.Rezultate și discuții

Acest studiu transversal examinează relația dintre comportamentele IR în mediul online, satisfacția diadică, atitudinea asupra infidelității și utilizarea problematică a internetului în cazul persoanelor GL și a celor cu orientare heterosexuală, necăsătorite, în contextual sociocultural post-comunist.

Rezultatele analizei statistice nu indică diferențe semnificative între persoanele GL și cele cu orientare heterosexuală în ceea ce privește comportamentele IR în mediul online. Rezultatele contrazic studiile anterioare și pot fi explicate prin prisma faptului că, în studiile anterioare a existat un grup restrâns de persoane cu orientare heterosexuală, căsătorite, implicate în comportamente IR în mediul online (McDaniel et al., 2017). În comparație cu studiile anterioare, studiul nostru nu a inclus participanți căsătoriți, iar comparația a fost realizată între persoanele GL și cele cu orientare heterosexuală. Conform modelului teoretic “Structura cuplului și familiei din perspectiva

tehnologică” (Hertlein, 2012) la care se raportează această cercetare, am ajuns la concluzia că, pentru indivizii GL, spațiul virtual nu este perceput ca fiind mai amenințător pentru relație în comparație cu indivizii heterosexuali astfel, implicarea în comportamente IR în mediul online este similară pentru ambele grupuri.

Rezultatele indică un efect principal al atitudinii asupra infidelității în raport cu implicarea în comportamente IR în mediul online. Această constatare este în concordanță cu cercetările anterioare care au raportat că normele personale sunt un factor important în a decide implicarea într-un comportament de infidelitate (Hertlein & Piercy, 2008).

Analiza statistică a evidențiat un efect principal al orientării sexuale asupra comportamentelor IR în mediul online, atunci când a fost analizată împreună cu satisfacția diadică. Totuși, nu s-a evidențiat nici un efect de interacțiune între orientarea sexuală și satisfacția diadică. Studiile anterioare realizate pe participanți cu orientare heterosexuală au concluzionat că implicarea în comportamente IR în mediul online este direct proporțională cu un nivel scăzut de satisfacție diadică (McDaniel et al., 2017). Modelul de schimb interpersonal al satisfacției sexuale (Calvillo et al., 2020) postulează că în cuplurile de același sex satisfacția sexuală este asociată negativ cu homofobia internalizată, anxietate și evitare. Toate aceste variabile pot fi surse de explicații pentru lipsa unui efect principal și a unui efect de interacțiune între satisfacția diadică, orientarea sexuală și implicarea în comportamentele IR în mediul online.

Un alt rezultat al acestui studiu indică faptul că utilizarea problematică a internetului are un efect principal asupra comportamentelor IR în mediul online, dar nu și durata de timp petrecută pe site-urile de social media. Rezultatele sunt în acord cu cele din studiile anterioare (Greenfield, 1999). Astfel, cu cât utilizarea internetului este mai problematică, cu atât este mai favorabilă probabilitatea de a se angaja în comportamente IR în mediul online, indiferent de orientarea sexuală.

4. Limite și direcții viitoare de cercetare

O primă limită a cercetării de față care ar trebui abordată în cercetările viitoare este legată de imposibilitatea controlării multitudinii de variabile care influențează comportamentul online. De exemplu, în această cercetare nu s-a controlat motivația ce stă la baza anumitor comportamente online care ar putea fi asociate cu infidelitatea (prietenie și conversație cu foștii parteneri, aprecierea fotografiilor și adăugarea de comentarii la fotografiile foștilor parteneri). De asemenea, rezultatele cercetării noastre pot fi influențate și de numărul scăzut de persoane GL participante la

studiu. Nu am reușit să recrutăm mai multe persoane GL din cauza comunităților LGBT foarte limitate din țară, precum și a reticenței acestor persoane de a participa la cercetare, în ciuda asigurării anonimatului.

Cercetările viitoare ar putea lua în considerare și alte relații ale participanților, nu doar cea actuală/ cea mai recentă, precum și caracteristici personale, cum ar fi istoria infidelității. În acest sens, Sagarin și colab. (2003) au raportat că bărbații care au fost victime ale infidelității au fost mai afectați de infidelitatea sexuală.

Cercetările viitoare pot aborda, de asemenea, studii similare în contexte culturale diferite, deoarece concluziile contradictorii dintre studiul nostru și studiile anterioare se pot datora diferențelor socioculturale. Mai mult, ar trebui utilizată o scală de măsurare a comportamentelor IR în mediul online în funcție de contextul sociocultural din care face parte eșantionul studiat (Alavi et al., 2018). Pe de o parte, cercetările viitoare ar putea fi îmbunătățite prin o mai bună reprezentativitate a populațiilor LGBT, întrucât cea mai mare parte a literaturii legate de populația LGBT s-a concentrat pe primele două litere ale acronimului, făcând persoanele bisexuale și trans* invizibile (Salvati & Koc, 2022). Pe de altă parte, în România și în multe alte societăți, persoanele din comunitățile LGBT nu sunt ușor acceptate, iar prejudecățile sexuale și stereotipurile sunt încă răspândite, ceea ce face dificilă recrutarea unui număr mare de persoane LGBT (Salvati et al., 2020). Este posibil să se obțină și alte rezultate în contextul efectuării studiului într-o țară care să permită exprimarea liberă a acestor grupuri.

În concluzie, credem cu fermitate că astfel de studii ar putea ajuta la susținerea stării de bine a cuplurilor de același sex, determinându-le să fie mai conștiente de procesele și provocările cu care se confruntă pentru a atinge bună-starea și satisfacția cuplului într-o societate stigmatizantă, heteronormativă și heterosexistă. Programele potențiale de educație relațională, care includ probleme legate de heteronormativitate, stigma sexuală internalizată și stereotipuri despre cuplurile de același sex, ar putea fi utile pentru cuplurile formate din persoane din minoritatea sexuală, oferindu-le acestora posibilitate, prin prisma resurselor adecvate, de a face față provocărilor care le pot împiedica bună-starea și satisfacția în cuplu (Hatch et al., 2021).

Studiul 3. Abuzul tradițional și abuzul în mediul online la persoanele cu orientare heterosexuală și homosexuală. Rolul stresului minoritar, consumului de alcool și al geloziei

1.Introducere

Abuzul asupra partenerului intim reprezintă o problemă majoră ce afectează strea de bine și sănătatea populației (McLaughlin et al., 2012). Abuzul tradițional față-în-față asupra partenerului intim (TDA) se manifestă mai multe forme prin care abuz fizic și abuz psiholog/emotional. Prima formă se manifestă prin comportamente care lasă urme fizice (James & MacKinnon, 2010). Cea de-a doua formă se referă la acțiuni de ce pot denigra, umili, înjosi, intimida partenerul (O'Leary & Maiuro,2001) cu scopul de a-l controla, domina sau pedepsi (Seddon et al., 2002). CDA (abuzul facilitat de tehnologie) este definit prin comportamente de control, hărțuire, urmărire a unui partener romantic în mediul online (Zweig et al., 2013a).

Pe lângă consumul de substanțe și infecția cu HIV, abuzul este a treia problemă majoră cu care se confruntă cuplurile GL (Peterman & Dixon, 2003).Cercetările anterioare indică faptul că printre factorii care contribuie la perpetuarea abuzului se identifică consumul de diferite substanțe/alcool, gelozia și elementele stresului minoritar (Balsam & Szymanski, 2005; Brem et al., 2019; Edwards & Sylaska, 2013; Edwards et al., 2015). Majoritatea studiilor din domeniu s-au focusat pe a analiza victimele diferitelor forme de abuz,astfel că există un număr limitat de cercetări care a căutat să identifice și să analizeze abuzatorii (Edwards et al., 2015). Astfel, obiectivul principal al acestui studiu este de a identifica particularitățile abuzului asupra partenerului intim (în mediul online și offline), analizând abuzatorii, atât cu orientare sexuală GL cât și cu orientare heterosexuală. Acest studiu are la bază modelul teoretic propus de Shorey et al., (2018) și extins în mediul online de Brem et al., (2019) și este prima cercetare care a analizează relația dintre gelozie, consumul de alcool, stresul minoritar și abuz în cadrul comunității persoanelor GL.

1.1.Prevalența abuzului în cuplurile GL

Rezultatele studiilor susțin că că aproape 95% dintre indivizi, atât cu orientare heterosexuală, cât și homosexuală, au raportat că au comis cel puțin un act de abuz împotriva partenerului intim (Ghinassi et al., 2021). Cercetătorii susțin că deși ambele sexe se implică în abuz asupra partenerului intim (Capaldi et al., 2012), tendința este ca femeile cu orientare heterosexuală să fie mai degrabă victime decât abuzatori, întrucât frecvența abuzului și severitatea

consecințelor (răni, leziuni sau alte daune) este mai mare în cazul lor (Zweig et al., 2013a). Cercetătorii au descoperit că prevalența săvârșirii TDA este mai mare pentru persoanele GL în comparație cu persoanele cu orientare heterosexuale (Dank et al., 2014).

Cercetătorii susțin că deși ambele sexe se implică în abuz asupra partenerului intim (Basile et al., 2011; Capaldi et al., 2012), tendința este ca femeile cu orientare heterosexuale să fie mai degrabă victime decât abuzatori, întrucât frecvența abuzului și severitatea consecințelor (răni, leziuni sau alte daune) este mai mare în cazul lor (Zweig et al., 2013a). Alte studii susțin că femeile cu orientare heterosexuale sunt mai predispuse în a fi abuzatori în ceea ce privește CDA (Burke et al., 2011), însă există și unele rezultate care susțin că nu există diferențe de gen în ceea ce privește statutul de victimă a CDA în rândul adolescenților (Zweig et al., 2013a).

1.2. Model teoretic- legătura dintre stresul minoritar, consumul de alcool și abuzul asupra partenerului

Shorey și colaboratorii (2018) propun o teorie integrativă ce presupune explicarea săvârșirii TDA în rândul populației non-heterosexuale. Aceștia susțin că săvârșirea TDA depinde de trei factori (Finkel, 2007; Finkel & Eckhardt, 2013; Finkel & Hall, 2017). Factorii instigatori oferă impulsul inițial către o acțiune agresivă care creează oportunitatea ca răspunsul agresiv să apară (Brem et al., 2019). Factorii impulsionați influențează puterea factorilor instigatori pentru a stimula tendința de se comporta agresiv (Finkel, 2007; Finkel și Hall, 2017). Factorii de risc care impulsionează violența pot fi legați de gelozie și de stresul minoritar (Finkel, 2007). Factorii inhibitori reprezintă capacitatea unei persoane de a rezista impulsului agresiv (Brem et al., 2019). Brem și colaboratorii (2021) au extins acest model teoretic și la mediul online, analizând CDA la persoanele cu orientare heterosexuale.

1.2.1. Stresul minoritar și starea de bine

Cercetătorii au raportat că stresul minoritar distal (atitudinea homofobă a societății) generează automat stresul proximal (internalizarea acestei atitudini), fapt care pune în pericol starea de bine și de sănătate a persoanelor ce aparțin minorităților sexuale (Hendricks & Testa, 2012). Internalizarea atitudinilor negative anti-homosexuale ale societății duce la o subevaluare a propriei persoane și o scădere a stimei de sine, afectând astfel starea de bine a cuplurilor GL (Cao et al., 2017; Li et al., 2021;). Studiile au arătat că stresul minoritar este asociat cu săvârșirea TDA (Balsam et al., 2005; Balsam și Szymanski, 2005; Edwards și Sylaska, 2013) și CDA (Yang, 2023)

în rândul persoanelor GL, iar consumul de alcool mediază această relație (Lewis et al., 2017; Mason et al., 2016).

1.3. Gelozia și consumul de alcool

Un nivel crescut de gelozie determină hipervigilență, posesivitate și abuz emoțional asupra partenerului intim (Woodyatt & Stephenson, 2016). Aceste efecte ale geloziei pot fi agravate de consumul de alcool, determinând astfel apariția abuzului (Brem et al., 2019). Cercetările anterioare au arătat că gelozia este un indicator pozitiv pentru TDA în rândul bărbaților (LaMotte et al., 2018; Shorey et al., 2018) și al femeilor (Brem et al., 2019) cu orientare heterosexuale. În ceea ce privește CDA, gelozia este un predictor pozitiv pentru săvârșirea CDA în rândul persoanelor cu orientare heterosexuale (Branson et al., 2021; Brem et al., 2019; Deans & Bhogal, 2017; Toplu-Demitras et al., 2022; Watkins et al., 2020). În cazul persoanelor GL studiile sunt limitate în ceea ce privește relația dintre gelozie și diverse forme de abuz. Cercetătorii au concluzionat că gelozia și homofobia internalizată reprezintă cauze directe pentru implicarea în comportamente de violență emoțională asupra partenerului (Woodyatt & Stephenson, 2016).

1.4. Prezentare generală a studiului curent

Modelul teoretic propus de Shorey și colaboratorii (2018) a fost testat și în cazul CDA, însă doar pe populație heterosexuale (Brem et al., 2019). Astfel, Brem și colaboratorii (2019) au concluzionat că relația dintre săvârșirea CDA, consumul de alcool și gelozie trebuie examinată și pentru persoanele GL.

Acest studiu are ca scop:

- (1) să estimeze ratele de prevalență a săvârșirii TDA și CDA pentru indivizii GL în comparație cu indivizii heterosexuali;
- (2) să estimeze ratele de prevalență a săvârșirii TDA și CDA în funcție de gen;
- (3) să examineze rolul stresului minoritar asupra săvârșirii CDA și TDA în rândul persoanelor GL;
- (4) să cerceteze diferențele între persoanele GL și cele cu orientare heterosexuale în ceea ce privește relația dintre săvârșirea TDA și CDA cu gelozia și consumul de alcool.

Ipoteze:

- (1) Ne așteptăm la o prevalență mai mare a TDA și CDA în rândul persoanelor GL în comparație cu persoanele cu orientare heterosexuale, întrucât studiile anterioare au constatat că TDA (Rollé

et al., 2018) și CDA (Dank et al., 2014; Zweig et al., 2013b) se evidențiază într-o măsură mai mare la persoanele GL.

(2) Ne așteptăm să existe diferențe în ceea ce privește prevalența abuzului între bărbați și femei, deoarece studiile anterioare susțin că femeile sunt mai susceptibile de a fi victime ale TDA (Zweig et al., 2013b) și abuzatoare în cazul CDA (Burke et al., 2011).

(3) Pe baza modelului teoretic (Shorey et al., 2018), ne așteptăm să existe o asociere pozitivă între stresul minoritar, gelozia, consumul de alcool și abuzul la persoanele GL.

(4) Ne așteptăm la o probabilitate mai mare de asociere pozitivă a TDA și CDA cu gelozia și consumul de alcool în rândul persoanelor heterosexuale, comparativ cu persoanele GL. Cercetătorii au raportat o asociere între TDA și CDA cu consumul de alcool și gelozia la heterosexuali (Brem et al., 2019). Pentru persoanele GL, modelul teoretic nu a fost încă testat.

2. Metoda

2.1. Participanți și procedură

Studiul a fost realizat pe un eșantion final de $N=315$ participanți. 62,5% ($n = 198$) au fost femei ($n=97$ GL și $n=101$ heterosexuale) și 37,5% ($n=119$) bărbați ($n=68$ GL și $n=49$ heterosexuali). Toți participanții la acest studiu au fost recrutați online. Persoanele GL au fost recrutate prin intermediul chestionarelor online distribuite pe grupuri sociale specifice persoanelor LGBT, în timp ce persoanele heterosexuale au fost recrutate din diferite grupuri sociale online (cum ar fi grupurile universitare).

2.2. Instrumente

Date demografice. Participanții au completat o secțiune demografică care include vârsta, sexul, durata relației, orientarea sexuală și nivelul educațional. De asemenea, au fost întrebați dacă au fost vreodată agresați fizic sau verbal din cauza orientării lor sexuale (da/nu).

Abuzul față-în-față a fost măsurat utilizând *Scala de conflict- revizuită* (CTS2; Straus et al., 2003). Cei 20 de itemi care au măsurat agresiunea psihologică și agresiunea fizică sunt de următorul tip: „*Mi-am insultat sau mi-am înjurat partenerul.* Alfa Cronbach în acest studiu a fost de .86.

Abuzul în mediul online a fost măsurat folosind *Inventarul partenerului intim pentru propria persoană* (CPI; Burke et al., 2011). Cei 18 itemi măsoară comportamentele de control online în care se angajează respondenții. Scorurile mai mari indică săvârșirea în mod frecvent a CDA. Alfa Cronbach a fost .90 în studiul actual.

Stresul minoritar. Au fost folosite mai multe scale și întrebări pentru a măsura gradul de stres minoritar experimentat de participanți. Conform teoriei stresului minoritar (Meyer, 2003), această variabilă a fost măsurată prin homonegativitate interiorizată, ascunderea identității sexuale și stigmatizare.

Homonegativitatea internalizată a fost măsurată utilizând subscala de homonegativitate internalizată din *Scala Identității sexuale* (LGBIS, Mohr & Fassinger, 2011). Trei itemi solicită participanților să indice răspunsurile care indică cel mai bine experiența lor ca și persoană GL.. Alfa Cronbach pentru eșantionul actual a fost .84.

Ascunderea identității sexuale a fost măsurată folosind *Inventarul de deschidere* (Mohr și Fassinger, 2000). Această scală le cere participanților să indice gradul în care prietenii, familia, colegii sau membrii comunității religioase știu de orientarea lor sexuală. Alfa Cronbach pentru această scală a fost .72.

Stigmatizarea a fost evaluat prin utilizarea *Scala Stigmatizării* (Martin & Dean 1987). Acest instrument conține 11 itemi referitoare la percepția participanților GL asupra discriminării externe. Alfa Cronbach pentru această scară a fost .64.

Consumul de alcool a fost evaluat utilizând *Testul de identificare a tulburărilor legate de consumul de alcool* (AUDIT; Saunders et al., 1993) conține 10 itemi și solicită participanților să indice consumul de alcool și problemele legate de acesta în ultimul an.

Gelozia romantică a fost măsurată utilizând *Scala Multidimensională a Geloziei* (MJS; Pfeiffer & Wong, 1989) care evaluează cele trei dimensiuni ale geloziei (gelozia emoțională, cognitivă și comportamentală). Alfa Cronbach a fost .92.

3. Rezultate și discuții

Acest studiu transversal s-a focusat pe cercetarea diferențelor în ceea ce privește prevalența săvârșirii TDA și CDA între indivizii GL în comparație cu indivizii heterosexuali, având la bază modelul integrativ de abuz asupra partenerului în relație cu alcoolul și stresul minoritar (Brem et al., 2019; Finkel & Eckhardt, 2013; Meyer et al., 2003; Shorey et al., 2018). Cercetarea s-a focusat

de asemenea și pe o examinare exploratorie cu privire la diferențele de gen pentru a înțelege mai bine factorii de risc ce stau la baza săvârșirii TDA și CDA în rândul bărbaților și femeilor cu orientare GL și heterosexuală.

Primul obiectiv al studiului a fost acela de a estima ratele de prevalență a săvârșirii TDA și CDA pentru persoanele GL și cele cu orientare heterosexuală. Contrar așteptărilor, rezultatele au indicat faptul că rata de săvârșire a TDA este mai mare pentru persoanele cu orientare heterosexuală. O posibilă explicație pentru aceste rezultate poate fi oferită dintr-o perspectivă teoretică. Teoria controlului social/Teoria schimbului social (Lockhart et al., 1994) presupune că violența produce un rezultat pozitiv pentru relația romantică și făptuitorul are dreptul de a folosi forța pentru a controla partenerul. Această teorie poate explica comportamentele abuzive în relațiile romantice, indiferent de gen sau orientare sexuală, deoarece nu postulează că utilizarea forței este mai probabil să apară de către bărbați sau femei (Burke & Follingstad, 1999). O altă explicație poate fi legată de spațiul sociocultural în care s-a desfășurat cercetarea. Mai exact, societatea românească se caracterizează prin modelul familial patriarhal care promovează faptul că bărbatul este „capul familiei” și unde femeile se confruntă adesea cu discriminare, trăiesc cu ideea irațională conform căreia munca casnică le este mai potrivită decât alte meserii. Societatea românească prezintă o mentalitate caracterizată prin abținerea sexuală până la căsătorie și normalizarea comportamentelor de infidelitate și consum de alcool la bărbați (Salagean, 2000). De asemenea, studiile au raportat că în România, două treimi dintre persoanele GL își ascund orientarea sexuală pentru a minimiza discriminarea și actele de violență (Salvati et al., 2020). Astfel, este posibil ca indivizii GL care aparțin acestei culturi să-și ascundă problemele pentru a evita stigmatizarea (Lelutiu-Weinberger & Pachankis, 2017; Lelutiu-Weinberger et al., 2018) și ca persoanele heterosexuale crescute într-o cultură patriarhală să normalizeze și diminueze abuzul asupra partenerului.

Al doilea obiectiv al studiului a fost acela de a estima ratele de prevalență ale săvârșirii TDA și CDA în funcție de gen. Ipoteza este parțial confirmată, în sensul că, femeile heterosexuale au rolul de abuzator în ambele forme de abuz. În ceea ce privește eșantionul GL, femeile GL s-au implicat mai puțin decât bărbații GL în ambele forme de abuz. Pentru indivizii GL, rezultatele sunt în concordanță cu studiile anterioare care arată că un procent mai mare de bărbați au raportat că sunt victime ale violenței sau ale altor forme de abuz (Freedner et al., 2002). Cercetătorii sunt de părere că femeile se angajează în comportamente violente din trei motive: pentru a se proteja de

un partener violent, pentru că au o istorie în care au fost victime ale unei forme de violență și pentru a preveni o posibilă situație de abuz în care ar putea avea rolul de victimă (Hester, 2012). Astfel, în explicarea abuzului partenerului intim, trebuie luate în considerare diferențele de percepție a motivului ce stă în spatele comportamentului abuziv și dinamica relațiilor între persoane de același sex.

Al treilea scop al studiului a fost de a examina rolul stresului minoritar asupra implicării în comportamente de tipul TDA și CDA în rândul persoanelor GL. Ipoteza cercetării susține faptul că există o asociere pozitivă între stresul minoritar, gelozia, consumul de alcool și abuzul la indivizii GL, pe baza modelului teoretic (Shorey et al., 2018). Rezultatele indică faptul că gelozia este asociată pozitiv cu săvârșirea CDA. Rezultatele sunt în concordanță cu studiile anterioare care indică o legătură între gelozie și cele două forme de abuz la indivizii GL (Badenes-Ribera et al., 2016; McClennen et al., 2002). Contrar așteptărilor noastre, nu am găsit o asociere între stresul minoritar și comiterea TDA sau CDA în rândul indivizilor GL. Rezultatele sunt incompatibile cu cele ale studiilor anterioare care susțin această legătură (Balsam & Szymanski, 2005; Edwards & Sylaska, 2013; Yang, 2023), iar o posibilă explicație pentru acestea ar putea fi legată de asumarea identității sexuale. Mai exact, Baker et al. (2013), consideră că există o diferență între a fi într-o relație homosexuală (comportament) și a te identifica cu un anumit tip de orientare sexuală (identitate). În acest sens, studiile evidențiază faptul că identitatea sexuală poate acționa ca un factor protector în gestionarea stresului asociat statutului de minoritate sexuală (Lewis et al., 2012). O altă posibilă explicație poate fi sentimentul de apartenență la comunitatea GL. Chiar dacă nivelul de stigmatizare împotriva persoanelor GL este foarte mare în România (Lelutiu-Weinberger & Pachankis, 2017), comunitatea LGBT și-a făcut simțită prezența prin revendicarea drepturilor lor, motivate de drepturile omului și ale cetățenilor europeni (Viski, 2015). Prin urmare, ținând cont de faptul că elementele stresului minoritar reprezintă interpretări personale și așteptări individuale, este posibil ca participanții la acest studiu să facă parte din comunități care le oferă sprijin și suport, diminuând astfel efectele discriminării și stigmatizării. În cele din urmă, contrar așteptărilor noastre, consumul de alcool nu este asociat nici cu săvârșirea celor două forme de abuz. Studiile anterioare referitoare la consumul de alcool au postulat că, existența unei legături între consumul de alcool și săvârșirea abuzului se datorează consumului excesiv de alcool (problematic) și nu consumului în sine (Lewis et al., 2017).

În ceea ce privește ultimul scop al studiului, acesta a fost de a investiga diferențele dintre persoanele GL și cele cu orientare heterosexuală în ceea ce privește săvârșirea TDA și CDA cu gelozia și consumul de alcool. Conform rezultatelor noastre, bărbații GL se aseamănă cu femeile cu orientare heterosexuală, iar femeile GL, se aseamănă cu bărbații cu orientare heterosexuală în ceea ce privește în tipul de gelozie ce prezice CDA. Aceste asemănări pot fi parțial explicate de studiile anterioare care susțin că orientarea sexuală și genul nu influențează semnificativ intensitatea geloziei în cazul indivizilor GL (Sheets & Wolfe, 2001). Gelozia provoacă comportamente posesive asupra partenerului și poate duce la agresiune (Brem et al., 2019), prin urmare, gelozia comportamentală și cognitivă poate fi resimțită atunci când sunt încălcate granițele acordului celor doi parteneri asupra relației romantice, fiind astfel predictorii semnificativi ai CDA.

Contrar așteptărilor, rezultatele regresiei logistice nu au indicat o asociere semnificativă între cele trei tipuri de gelozie, consumul de alcool și săvârșirea TDA, nici pentru persoanele GL și nici pentru cele cu orientare heterosexuală. Aceste rezultate contrazic studiile anterioare. O posibilă explicație în cazul persoanelor cu orientare heterosexuală ar fi legată de cultură. Cercetătorii au ajuns la concluzia că, în cultura română familia este prețuită, copiii sunt percepuți ca un factor important al unei căsnicii reușite, femeile se simt împlinite atunci când au copii și o casă, iar părinții se sacrifică în interesul copilului, diminuând astfel efectele abuzului (Brase et al., 2004). Pentru persoanele GL o posibilă explicație pentru lipsa relației dintre cele trei tipuri de gelozie, consum de alcool și TDA ar fi apartenența la comunitate, care joacă un rol important în gestionarea factorilor de stres. Strategiile de coping individuale derivă din cele de grup, iar dacă grupul oferă sprijin și încurajare, strategiile individuale de coping sunt adaptative, ajutând astfel persoanele din comunitatea LGBT să facă față mai bine stresului (Meyer, 2003). Un studiu efectuat pe populația românească indică faptul că persoanele care se identifică ca aparținând unui anumit grup de minorități sexuale gestionează mult mai bine discriminarea din partea populației generale (Dragomir, 2020).

4. Limite și direcții viitoare de cercetare

În ciuda faptului că această cercetare oferă o nouă perspectivă asupra săvârșirii TDA și CDA, este necesară sublinierea unor limitări notabile. În primul rând, rezultatele sunt limitate de faptul că această cercetare este transversală și nu am putut stabili o relație cauzală între elementele stresului minoritar și diferitele forme de abuz (Davis, 2016).

În al doilea rând, la studiu au participat mai multe femei decât bărbați. Cercetătorii au demonstrat că abuzul asupra partenerului intim este independent de sex doar atunci când sunt incluse abuzul emoțional, lovirea fizică și comportamentul „cine lovește primul” (Esquivel-Santoveña et al., 2013). În ceea ce privește persoanele GL, datele sunt limitate în literatura de specialitate (Deans & Bhogal., 2017). Așadar, studiile viitoare pot lua în considerare acest lucru și pot analiza un eșantion egal de bărbați și femei cu orientare heterosexuală și GL.

În al treilea rând, o altă limită este legată de generalizarea rezultatelor. Participanții au fost selecționați preponderent din zona de Est a României, și pentru a participa la studiu e fost necesară îndeplinirea condiției de a avea un cont de Facebook și de a face parte din grupurile de Facebook ale unor universități (pentru persoanele cu orientare heterosexuală), sau de a aparține unui grup de Facebook dedicat persoanelor GL (pentru participanții cu orientare GL). Așadar, se recomandă un nivel ridicat de precauție în ceea ce privește generalizarea acestor rezultate la populația României. Având în vedere faptul că am recrutat mostre preponderent din zonele din estul României, care au un cont Facebook și fac parte dintr-un grup Facebook specific GL sau care fac parte din grupurile unor universități din România (pentru persoane heterosexuale), atenție poate fi sugerat atunci când încercăm să generalizăm constatările noastre la populația mai largă a României. În plus, datele au fost auto-raportate, astfel încât răspunsurile pot fi influențate de elemente precum dezirabilitatea socială și înțelegerea corectă a textului.

O altă limită poate fi legată de instrumentele utilizate. Mai exact, deși s-a utilizat un instrument puternic pentru a evalua gelozia, acesta a fost creat pentru persoanele cu orientare heterosexuală. Este posibil ca unele aspecte legate de gelozie ce sunt valabile pentru persoanel cu orientare heterosexuală, să nu se aplice bărbaților și femeilor GL, deoarece studiile anterioare au raportat unele diferențe între GL și indivizii heterosexuali cu privire la diferite aspecte ale geloziei (Șerban et al., 2023).

În cele din urmă, o altă limită importantă a acestei lucrări este lipsa unei diferențieri clare între cuplurile monogame și nonmonogame. Cercetările viitoare trebuie să abordeze această diferențiere pentru a clarifica mai bine dinamica relațiilor romantice în cuplurile GL (Salvati & Koc, 2022).

Această cercetare nu a reușit să reproducă modelul teoretic, astfel că studiile viitoare pot lua în considerare și alte variabile specifice GL care pot influența săvârșirea CDA. De exemplu, studiile ulterioare pot lua în considerare legătura dintre abuz și genul cu care se identifică persoana,

sub forma rolurilor de gen. Cercetătorii au raportat că abuzul în cuplu este discutat la indivizi heterosexuali, în situația în care un bărbat lovește sau agrează o femeie sub orice formă, dar este foarte puțin explorat în cupluri în care rolurile de gen nu se aplică (Malone, 2022). Legat de genul biologic, studiul prezent a folosit auto-raportarea pentru a indica orientarea sexuală a participanților. Acest lucru poate fi o problemă, deoarece literatura de specialitate subliniază existența fluidității genului și a orientării sexuale. Astfel, binaritatea în ceea ce privește genul și orientarea sexuală ar putea fi o greșeală care poate afecta datele colectate (Burke et al., 2011). O altă problemă în acest sens este legată de existența unei diferențe între identitate și comportament. Astfel, cercetătorii cred că nu toate persoanele care sunt într-o relație cu un partener de același sex se identifică drept LGBT (Burke et al., 2011). Cercetătorii pot lua în considerare aceste aspecte în cercetările viitoare.

5. Implicații teoretice și clinice

Conform modelului teoretic săvârșirea abuzului depinde de trei factori: instigatori, de impulsione și inhibitori (Shorey et al., 2018). Acest model a fost testat până acum pe populația heterosexuală și cercetătorii au concluzionat că gelozia poate avea rolul de factor impulsivant asupra săvârșirii TDA și CDA, factor care acționează atunci când factorii dezinhibitori ai violenței (consumul de alcool) acționează suficient de puternic (Brem et al., 2019). În acest sens, rezultatele studiului nostru indică gelozia ca un predictor semnificativ numai pentru CDA (nu și pentru TDA), atât pentru GL, cât și pentru indivizii cu orientare heterosexuală. Așadar, în acord cu modelul teoretic, gelozia poate fi considerat factor impulsivant asupra celor două forme de abuz, în cazul persoanelor cu orientare heterosexuală și homosexuală din România. Cu toate acestea, în ceea ce privește stresul minoritar ca factor impulsivant și consumul de alcool un factor de dezinhibare, studiul nu a reușit să demonstreze că aceste variabile pot avea o contribuție la săvârșirea abuzului în cazul persoanelor GL. Rezultatele sunt relevante prin faptul că testează modelul teoretic pe bărbații și femeile GL, oferind o nouă perspectivă asupra relațiilor romantice și a abuzului intim în cuplurile de același sex.

Acest studiu evidențiază implicații clinice importante. Abuzul partenerului intim, indiferent de forma sa (online sau offline) poate fi un eveniment traumatizant (Convertino et al., 2021), iar stresul minoritar este un factor care contribuie direct la dezvoltarea simptomatologiei tulburării de stres post-traumatic (PTSD) la persoanele GL (Alessi, et al., 2013; Bandermann & Szymanski, 2014). Având în vedere asocierea dintre abuz și PTSD, profesioniștii care lucrează cu

indivizii GL implicați într-o formă de abuz pot, de asemenea, depista simptomele PTSD. În plus, practicienii trebuie să ia în considerare impactul problemelor de identitate de gen, cum ar fi externalizarea, homonegativitatea internalizată și stigmatizarea asupra bunăstării generale a clienților GL.

Datele din această cercetare pot fi folosite pentru a facilita cunoașterea comunității minorităților sexuale. Un studiu realizat de Organizația ACCEPT (2001) indică faptul că există o tendință de a prezenta minoritățile sexuale într-o lumină nefavorabilă, rezultând astfel un nivel scăzut de informații pozitive și obiective despre homosexualitate. În plus, ca parte a Uniunii Europene, este necesar ca România să încorporeze modelul european al drepturilor omului în ceea ce privește accesarea serviciilor de sănătate (Viski, 2015). Persoanele care fac parte din comunitatea minorităților sexuale din România au declarat că tind să-și ascundă identitatea sexuală atunci când apelează la serviciile de sănătate și chiar evită să solicite ajutor medical, pentru a evita situațiile de stigmatizare (Lelutiu-Weinberger & Pachankis, 2017; Leluțiu -Weinberger et al., 2018). În acest sens, există o limitare în ceea ce privește primirea de îngrijiri medicale adecvate, chiar dacă, de exemplu, infecția cu HIV este din ce în ce mai răspândită în rândul persoanelor GL din România (Lelutiu-Weinberger et al., 2018).

5. Discuții, limite și concluzii generale

5.1. Discuții generale

Această lucrare reprezintă un punct de plecare pentru o mai bună înțelegere a funcționării relațiilor romantice între persoane de același sex în spațiul sociocultural românesc.

Raportat la modelul teoretic, putem spune că această lucrare a analizat factorul (i), care reprezintă starea de bine și de sănătate a persoanelor GL în România. Astfel, starea de bine a persoanelor și cuplurilor GL din România poate fi legată de spațiul sociocultural românesc (efectele acestuia asupra statutului de minoritate sexuală), mediul online, gelozie, comportamentele asociate cu infidelitatea în mediul online, abuzul asupra partenerului, satisfacție diadică, consum de alcool.

În continuare se va detalia modelul stresului minoritar (Meyer, 2003) analizând fiecare factor prin perspectiva particularităților societății românești.

Factorul (a) circumstanțe specifice mediului înconjurător este reprezentat de spațiul sociocultural românesc. Societatea românească este caracterizată de: modelul familiei patriarhale

(bărbatul este “capul familiei”) cunormalizarea comportamentelor de infidelitate și consum de alcool în cazul bărbaților (Salagean, 2000). În acest context, românii se consideră tradiționaliști dacă se poziționează împotriva persoanelor GL (Salagean, 2000).

Factorul (b) statutul de a fi minoritate, este reprezentat în modelul stresului minoritar de orientarea sexuală. Studiul de tip revizuire a literaturii indică diferențe între persoanele GL și cele heterosexuale în ceea ce privește diferite aspecte ale geloziei. Studiul al doilea indică faptul că infidelitatea în mediul online nu depinde de orientarea sexuală. Rezultatele regresiei logistice indică gelozia ca fiind un predictor semnificativ pentru abuzul în mediul online, pentru persoanele GL și heterosexuale. Aceste constatări sunt în concordanță cu cele din studiile anterioare care susțin că orientarea sexuală joacă un rol în anumite aspecte legate de gelozie (Barelds et al., 2017; Bevan & Lannutti, 2002; Valentova și colab., 2020) și de abuz în mediul online (Dank et al., 2014; Zweig et al., 2013a), dar nu și în ceea ce privește comportamentele asociate cu infidelitatea (de Souza et al., 2006; Leeker & Carlozzi, 2012).

Factorul (c)- stresori generali

Unul dintre stresorii generali cu care se pot confrunta cuplurile este reprezentat de mediul online. Rezultatele studiilor din această lucrare sunt în acord cu perspectiva tehnologică a cuplului și familiei, conform căreia mediul influențează structura și parcursul unei relații romantice (Hertlein, 2012). Studiul de tip revizuire a literaturii indică faptul că femeile GL raportează un nivel mai scăzut de gelozie în mediul online, comparativ cu cele cu orientare heterosexuală (Valentova et al., 2020). Rezultatele acestei teze sunt în concordanță cu cele din studiile anterioare care susțin că timpul petrecut pe internet este legat de comportamente asociate cu infidelitatea (Greenfield, 1999). De asemenea, studiul al trei-lea indică gelozia ca fiind predictor pozitiv pentru abuzul în mediul online, nu și pentru cel din mediul offline, fapt care subliniază importanța mediului online și în cazul abuzului.

Un alt stresor general valabil cu care se pot confrunta cuplurile este legat de gelozie. În acest sens, în studiul de tip revizuire a literaturii, se evidențiază abordările teoretice diferite ale geloziei și reacției la infidelitate la persoanele GL. Rezultate celui de-al trei-lea studiu sunt în concordanță cu cele din studiile anterioare care susțin că gelozia este un predictor pozitiv pentru abuzul în mediul online în rândul persoanelor heterosexuale (Branson et al., 2021; Brem et al., 2019), și cele care susțin că există o legătură între gelozie, TDA și CDA în cazul persoanelor GL (Badenes-Ribera et al., 2016). Rezultatele noastre extind cercetările anterioare prin prisma faptului

că oferă o perspectivă mai amplă asupra relației dintre gelozie și abuz la persoanele GL, mai exact gelozia comportamentală (pentru bărbații GL) și cea cognitivă (pentru femeile GL) sunt predictorii semnificativi pentru abuzul în mediul online. Așadar, gelozia reprezintă un factor de stres ce poate afecta starea de bine a cuplurilor, indiferent de orientarea sexuală.

Un alt factor cu potential stresor este alcoolul. Consumul de alcool poate agrava efectele geloziei, determinând astfel implicarea în diverse forme de abuz (Brem et al., 2019). Rezultatele celui de-al treilea studiu sunt în concordanță cu cele din studiile anterioare care indică o asociere între consumul de alcool și TDA pentru bărbații GL (Davis et al., 2016;).

Infidelitatea este o altă problemă cu care se confruntă unele cupluri și care afectează starea de bine a acestora. În acord cu perspectiva evoluționistă, studiul de tip revizuire a literaturii subliniază faptul că femeile sunt mai deranjate de infidelitatea emoțională a partenerului, iar bărbații de infidelitatea sexuală (Valentova și colab., 2020). Deși cuplurile de același sex abordează diferit aspecte legate de infidelitate și atitudinea față de infidelitate (Cao et al., 2017), rezultatele studiului 2 demonstrează faptul că, comportamentele asociate cu infidelitatea în mediul online se manifestă în aceeași manieră ca și în cuplurile heterosexuale. Aceste rezultate completează studiile anterioare ce au analizat legătura dintre atitudinea față de infidelitate și comportamentele de infidelitate în mediul online, oferind rezultate pentru cuplurile de același sex, care nu au fost analizate până acum (Bozoyan & Schmiedeberg, 2023).

Atitudinea față de infidelitate poate fi considerat un stresor general, întrucât cercetările anterioare susțin că percepția asupra infidelității determină implicarea într-o relație extradiadică (Prins et al., 1993). Rezultatele celui de-al doilea studiu indică faptul că nu există un efect de interacțiune între orientarea sexuală și atitudinea față de infidelitate în cazul comportamentelor asociate cu infidelitatea în mediul online. Așadar, indiferent de orientarea sexuală, persoanele cu o atitudine favorabilă față de infidelitate sunt mai predispuse în a se implica în comportamente asociate cu infidelitatea în mediul online.

Abuzul asupra partenerului intim reprezintă un factor de stres ce afectează starea de bine a cuplurilor, întrucât poate duce la diverse probleme cum ar fi vătămare corporală, crimă, agresiuni sexuale, abuz de substanțe, depresie, suicid (McLaughlin et al., 2012). Rezultatele celui de-al treilea studiu susțin parțial constatările anterioare și le extind asupra populației GL. Gelozia comportamentală (pentru bărbații GL și femeile cu orientare heterosexuală) și cea cognitivă

(pentru femeile GL și bărbații cu orientare heterosexuală) reprezintă predictorii semnificativi pentru CDA.

Un alt stresor general cu care se confruntă cuplurile, indiferent de orientarea sexuală este legat de satisfacția diadică. Rezultatele celui de-al doilea studiu indică faptul că efectul orientării sexuale asupra comportamentelor asociate cu infidelitatea în mediul online nu depinde de satisfacția diadică.

Factorul (d)- procese specifice stresului minoritar (distale) – provin din atitudinile discriminatorii, din partea societății. În acest sens România se numără printre țările ce raportează un nivel foarte scăzut de toleranță asupra persoanelor GL (Stulhofer și Rimac, 2009). Conform teoriei lui Bandura (1996; Maftai & Holman, 2020) oamenii au tendința de a justifica actele imorale sau de violență atunci când le interpretează ca fiind legate de scopuri morale, demne, minimizând sau nesocotind efectele dăunătoare cauzate altor persoane. Un studiu realizat pe populația românească indică faptul că această dezangajare față de moralitate este un predictor semnificativ pentru homofobie (Maftai & Holman, 2020). În condițiile în care 40% dintre respondenții unui studiu consideră că ar trebui să li se interzică persoanelor GL dreptul de a locui în România (Moraru, 2010), putem intuit nivelul național de discriminare asupra minorităților sexuale. Aceste aspecte de extind din mediul fizic către mediul online, întrucât aproximativ 9,90 milioane de români au un cont de Facebook (Neagu, 2022). Așadar, putem spune că spațiul sociocultural în care s-au desfășurat cercetările are o influență asupra nivelului de discriminare a persoanelor GL, prin prisma faptului că, în acord cu Teoria lui Bandura (1996) și datele statistice menționate mai sus, oamenii consideră un lucru benefic pentru societate marginalizarea persoanelor GL, pentru că astfel se poziționează ei însuși ca fiind tradiționaliști (Salagean, 2000).

Factorul (e)- identitatea minoritară reprezintă asumarea orientării sexuale. Nivelul atitudinilor negative față de persoanele GL în România este printre cele mai mari din Europa determinând multe persoane din minoritățile sexuale să își ascundă identitatea (Lelutiu-Weinberger & Pachankis, 2017).

Factorul (f)- procese specifice stresului minoritar (proximale-homofobia internalizată, stigmatizarea percepută și ascunderea identității sexuale) au ca și finalitate expectanțele de a fi respins de către ceilalți ca urmare a orientării sexuale (Meyer, 2003). Aceste așteptări pot amplifica nivelul de stres provocat de factorii (c) ducând astfel la diferite forme de violență sau consum de substanțe (Shorey et al., 2018). Rezultatele celui de al treilea studiu nu sunt în concordanță cu cele

din studiile anterioare, întrucât nu indică o asociere între elementele stresului minoritar și abuzul intim. O posibilă explicație poate fi sentimentul de apartenență la comunitatea persoanelor GL. Chiar dacă stigmatizarea împotriva persoanelor GL este larg răspândită în România (Lelutiu-Weinberger & Pachankis, 2017), comunitatea persoanelor ce aparțin minorităților sexuale și-a făcut simțită prezența cerându-și drepturile, motivați fiind de drepturile omului și cele ale cetățenilor europeni (Viski, 2015). Așadar, ținând cont de faptul că elementele stresului minoritar reprezintă interpretările personale și expectanțele individuale, este posibil ca participanții la acest studiu să facă parte din comunități care le oferă susținere și suport, diminuând astfel efectele discriminării și stigmatizării.

Factorul (g) - caracteristicile identității minoritare- pot influența efectul stresului asupra individului, având un impact negativ atunci când se identifică ca fiind GL. Rezultatele unui studiu realizat în România ce vizează discriminarea la locul de muncă indică faptul că persoanele ce aparțin comunității minorităților sexuale au avut parte de discriminare și hărțuire la locul de muncă din pricina aspectului fizic (Voina et al., 2022).

Factorul (h) - strategii de coping și suport social- au loc pe de o parte la nivel individual și pe de altă parte la nivel de comunitate (Meyer, 2003). Strategiile de coping la nivel individual derivă din cele grup, iar grupul trebuie pe de o parte să ofere un mediu securizant persoanelor stigmatizate în care să nu se confrunte cu acest comportament și pe de altă parte să ofere suport pentru persoanele care au suferit stigmatizare (Meyer, 2003). Persoanele GL din România susțin faptul că discriminarea din partea celorlalți nu le afectează nivelul de empatie față de membrii grupului din care fac parte, mai mult decât atât, unii consideră că nivelul acesteia crește (Dragomir; 2020), așadar este posibil să găsească sprijin și suport în comunitate pentru a-și dezvolta strategiile de coping individuale.

5.2. Implicații clinice

Rezultatele acestor studii pot fi folosite la nivelul populației în scop informativ, pentru a cunoaște și a înțelege specificul cuplurilor ce trăiesc în România, în scopul perpeturării stării de bine în rândul acestora. Referendumul din 2018 a fost organizat cu sprijinul bisericii ortodoxe România (Zamfir, 2023), iar Coaliția pentru familie prezintă românii ca fiind un popor creștin și automat heterosexual (Dima, 2020). De-a lungul timpului biserica a încercat să influențeze democrația, mentalitatea și stilul de viață al românilor, dar și sexualitatea, prin definirea comportamentelor sexuale acceptabile sau neacceptabile de către societate (Turcescu & Stan,

2005). Totuși, studiile au raportat că multe dintre persoanele GL din România consideră credința un lucru important, care face parte din personalitatea lor (Ciobotaru, 2020). Astfel, familia tradițională respinge homosexualitatea (Turcescu & Stan, 2005), dar acceptă în mod tacit abuzul asupra partenerului (Salagean, 2000). Aproximativ un sfert dintre românii participanți la un studiu au indicat faptul că au trecut cel puțin printr-o situație abuzivă în relația romantică (Rada, 2020). Un număr mai mare de femei, comparativ cu bărbații au indicat că au suferit comportamente precum: insulte, înjurături, umilire, relații sexuale împotriva voinței și lipsa de afecțiune (Rada, 2020). Rezultatele celui de-al treilea studiu indică faptul că abuzul intim depinde mai degrabă de genul biologic decât de orientarea sexuală. Aceste informații pot ajuta oamenii să înțeleagă mai bine faptul că, probleme în cuplu apar indiferent de orientarea sexuală sau de religie, iar heterosexualitatea nu implică automat nivel ridicat de creștinism sau lipsa problemelor din cuplu.

Ca și parte a Uniunii Europene, este necesar ca România să încorporeze modelul European al drepturilor omului și politicile la nivel global, în ceea ce privește traiectoria minorităților sexuale (Viski, 2015). Nivelul de discriminare al persoanelor GL în România este printre cele mai mari din Europa, afectând astfel starea de bine și de sănătate (Lelutiu-Weinberger & Pachankis, 2017). Rezultatele studiului al treilea indică faptul că aproximativ 77% dintre bărbații și femeile GL au suferit cel puțin o dată agresiune verbală cauzată de orientarea sexuală. Persoanele care fac parte din comunitatea minorităților sexuale din România au declarat că au tendința de a-și ascunde identitatea sexuală atunci când apelează la servicii de sănătate și chiar renunță la solicitarea ajutorului medical pentru a evita situațiile de stigmatizare (Lelutiu-Weinberger & Pachankis, 2017; Lelutiu-Weinberger et al., 2018). Așadar există o limitare în ceea ce privește primirea de îngrijiri medicale corespunzătoare, chiar dacă, de exemplu, infectarea cu virusul HIV este din ce în ce mai răspândită în rândul persoanelor GL din România (Lelutiu-Weinberger et al., 2018).

În ceea ce privește specialiștii din domeniul sănătății mintale, este necesar ca aceștia să își reexamineze credințele personale asupra identității sexuale și a normelor de gen, asigurându-se că pot oferi serviciile solicitate într-o manieră adecvată (Hendricks & Testa, 2012). De exemplu, standardele APA (Ediția a 7-a, 2019, p.133) solicită atenție sporită în etichetarea persoanelor și propune evitarea folosirii adjectivelor ca substantive pentru a caracteriza oamenii (de exemplu, “gay-ii/homosexualii”). Se recomandă folosirea formelor adjectivale (de exemplu “bărbații gay”), asigurându-se că individualitatea și natura omenească a persoanei sunt respectate. Așadar,

specialiștii ce oferă servicii medicale persoanelor GL trebuie să folosească un limbaj adecvat, cu termeni utilizați corect, astfel încât să respecte persoana care apelează la serviciile lor.

Un alt aspect important pe care ar putea să se focalizeze psihoterapeuții ce lucrează cu persoane GL ar fi factorul (h) din modelul stresului minoritar (Meyer, 2003) și anume strategiile de coping și suport social. Specialiștii pot evalua modalitățile în care persoanele ce aparțin minorităților sexuale se simt apropiate față de alte persoane din comunitate, cu scopul de a încuraja integrarea în grupuri, fapt care duce la creșterea rezilienței, o resursă importantă în gestionarea stresului (Hendricks & Testa, 2012). O altă direcție a procesului terapeutic poate fi legată de terapia prin acceptare și angajament (Hayes et al., 1999), ce poate ajuta persoanele GL ce s-au confruntat cu presiune din partea societății cu privire la normelor de gen și orientarea sexuală (Stitt, 2014). Scopul terapiei prin acceptare și angajament este de a crea o viață semnificativă, plină de sens, acceptând faptul că problemele sunt inevitabile și fac parte din ea (Harris, 2006). În acest sens, terapeuții ar trebui să se focalizeze pe dezvoltarea flexibilității psihologice, ce reprezintă abilitatea de a fi pe deplin prezent, deschis spre experiență și spre a acționa conștient într-un manieră ghidată de anumite valori (Fowler et al., 2022; Harris, 2019; Hayes et al., 2013). Cercetările indică faptul că această caracteristică ameliorează efectele stresului minoritar (Weeks et al., 2020), influențând procesele distale și proximale (Fowler et al., 2022).

Cercetătorii susțin că gelozia poate avea multiple efecte negative chiar sub forma violenței domestice sau a crimei asupra partnerului (Daly et al., 1982). De asemenea, aceștia subliniază importanța înțelegerii faptului că gelozia poate fi experimentată în relație cu o multitudine de stimuli (Stufflebeam, 2016). Un aspect important al studiului de tip revizuire a literaturii constă în identificarea diferențelor și similitudinilor între persoanele GL și cele cu orientare heterosexuală în ceea ce privește gelozia. Unele rezultate au raportat diferențe în ceea ce privește intensitatea, exprimarea, emoțiile asociate, tipul de infidelitate asociat cu gelozia și caracteristicile rivalului (Barelds et al., 2017; Barelds & Dijkstra, 2006; Bevan & Lannutti, 2002; Valentova et al., 2020), în timp ce alte rezultate consideră că gelozia (din punct de vedere al intensității, trăsăturilor de personalitate, trăsăturilor Triadei Întunecate, tipului de relație romantică, infidelității experimentate sau săvârșite) este independentă de orientarea sexuală (Barelds et al., 2017; Bevan & Lannutti, 2002; DeSouza et al., 2006; Frederick & Fales, 2016; Harris, 2002; Hawkins, 1990). Ținând cont de aceste rezultate mixte, clinicienii și psihoterapeuții care lucrează cu persoane GL ar trebui să evalueze și alte aspecte ale geloziei care nu țin cont de orientarea sexuală, cum ar fi

credințele și normele socioculturale legate de stereotipurile de gen și de infidelitate (DeVisser et al., 2019; Sheets & Wolfe, 2001), aderarea la rolul de gen și măsura în care individul se identifică cu acesta (Salvati et al., 2018, 2021), nivelul dominanței (față de un rival) și comparația socială (Buunk & Dijkstra, 2001; Dijkstra & Buunk, 2002), dar și tipul de gelozie și de infidelitate cu care se confruntă (Barelds & Dijkstra, 2006). De asemenea, este posibil ca unele aspecte ce țin de infidelitate și gelozie în cuplu să fie determinate de gen. În acest sens, specialiștii sunt sfătuiți să facă diferența între genul biologic și identitatea sexuală, întrucât binaritatea genului biologic limitează înțelegerea și dezvăluirea informațiilor esențiale (Stufflebeam, 2016).

Informațiile prezentate în această teză pot ajuta specialiștii din domeniu să înțeleagă mai bine parcursul cuplurilor GL și problemele cu care se confruntă, luând în considerare diferențele apărute între mediul online și cel offline. Meyer (2003, p.674; Hendricks & Testa, 2012) consideră că problemele de sănătate psihică pe care le raportează persoanele GL apar pe fondul unui mediu înconjurător caracterizat de stres și ostilitate. Rețelele de socializare reprezintă un loc prielnic pentru discursurile instigatoare la ură împotriva persoanelor GL din România, ducând astfel la afectarea stării de sănătate și a calității vieții (Ștefăniță & Buf, 2021).

Statisticile indică faptul că aproximativ 70% dintre cuplurile GL se formează în mediul online (Rosenfeld & Thomas, 2012; McKie et al., 2017), iar un studiu realizat în România indică faptul că bărbații români care doresc o relație cu alți bărbați au tendința de a dezvălui mai puține informații personale în mediul online, spre deosebire de cei din Statele Unite ale Americii (Bartoș et al., 2010). Conform perspectivei ecologice abordată în studiul al doilea, mediul online influențează procesul de inițiere și menținere al cuplului, iar acest lucru este valabil indiferent de orientarea sexuală (Hertlein, 2012; McKie et al., 2017). Rezultatele cercetărilor efectuate în această teză indică faptul că orientarea sexuală are legătură cu prevalența abuzului și cu predictorii abuzului în mediul online. În schimb, implicarea în comportamente asociate cu infidelitatea în mediul online și predictorii abuzului față în față nu depind de orientarea sexuală. Cercetătorii indică faptul că, atunci când relația este mediată de rețelele de socializare, se crează o presiune puternică a individului de a se asigura că partenerul nu se implică în comportamente de infidelitate (Muscanel et al., 2013; McKie et al., 2017). Rezultatele celui de-al treilea studiu indică faptul că aproximativ 57% dintre persoanele GL și 67.8% dintre cele heterosexuale au săvârșit în ultimul an o formă de abuz în mediul online asupra partenerului. Așadar, este necesară diferențierea între cele două medii și înțelegerea efectelor pe care mediul online le are asupra inițierii și menținerii relației

romantice, ducând astfel la diminuarea griilor și insecurităților legate de relația de cuplu (Toplu-Demirtaş et al., 2022).

5.3. Limite și direcții viitoare de cercetare

Deși oferă un spectru larg de informații valoroase referitoare la cuplurile GL ce trăiesc într-un spațiu sociocultural post-comunist, această cercetare prezintă și unele limitări. În primul rând, o limită importantă a acestei teze o reprezintă lipsa analizării variabilelor demografice. De exemplu, nu s-a luat în considerare vârsta participanților. Cercetătorii consideră că persoanele GL și bisexuale mai tinere sunt mai predispuse în a fi victime ale unei forme de abuz din partea partenerului (Edwards et al., 2015). Harris (2003) susține că diferențele de gen în manifestarea geloziei sunt observabile exclusiv în rândul tinerilor, întrucât odată cu înaintarea în vârstă are loc și dezvoltarea controlului reacțiilor emoționale (Frederick & Fales, 2016). În acest sens, diferența de gen în ceea ce privește alegerea tipului de infidelitate care ar fi mai supărătoare (sexuală sau emoțională) la persoanele GL și bisexuale variază în funcție de vârstă, regăsindu-se într-un procent mai mare în cazul persoanelor mai tinere (Frederick & Fales, 2016). Nivelul de educație reprezintă o altă variabilă ce ar putea fi luată în considerare de studiile viitoare. Nivelul scăzut de educație reprezintă un factor de risc pentru săvârșirea abuzului asupra partenerului intim în cazul cuplurilor GL și bisexuale (Edwards et al., 2015) și este asociat abuzului la femeile heterosexuale (Ackerson et al., 2008).

În al doilea rând, limită importantă a acestei lucrări constă în lipsa diferențierii clare între cuplurile monogame și cele non-monogame. Este imperios necesar ca cercetările viitoare să abordeze această diferențiere pentru o mai bună clarificare a geloziei și infidelității în cuplurile GL. Majoritatea studiilor anterioare nu au ținut cont de acest aspect, sau nu au definit foarte clar conceptul de monogamie în chestionarele lor, ceea ce a condus la numeroase pierderi în generalizarea rezultatelor (Lehmiller & Selterman, 2022).

O limită derivată din al doilea studiu este legată de aspectele infidelității analizate în această cercetare. Majoritatea rezultatelor din domeniu sunt raportate în funcție de infidelitate ca și relație extradiadică cu o altă persoană, însă este necesară studierea și altor aspecte legate de acest comportament (de Visser et al., 2019; Harris, 2003). De exemplu, cercetătorii au raportat că diferențele de gen în infidelitate se atenuează atunci când acest comportament este definit la o scală mai largă (Drigotas et al., 1999; Bozoyan & Schmiedeberg, 2023). Un alt exemplu este legat

de monogamie și non-monogamie, iar comportamentele de infidelitate se (re)definesc și în funcție de acest aspect (Lehmiller & Selterman, 2022). Pe viitor cercetătorii ar trebui să conceptualizeze o definiție mai clară și mai amplă a ceea ce înseamnă comportamente de infidelitate.

O altă limită a acestei cercetări este reprezentată de tipul de abuz evaluat. Abuzul în mediul online reprezintă un concept larg ce include o varietate de subtipuri, cum ar fi urmărirea în mediul online, controlul partenerului în mediul online (Toplu-Demitraș et al., 2022). Această teză a analizat abuzul în mediul online doar din perspectiva abuzatorului, însă nu s-a luat în calcul și victima abuzului. Studiile viitoare pot lua în considerare și perspectiva victimei, analizând separat diversele forme ale abuzului în mediul online.

Studiile viitoare se pot concentra pe cupluri de același sex, cu ambii parteneri ca și participanți la studiu. Cercetările indică faptul că partenerii nu au în totalitate aceleași principii când vine vorba de infidelitate și adesea sunt în dezacord cu privire la limitele specifice relației lor monogame (Warren et al., 2008). Acest aspect ar putea acoperi problema infidelității atunci când nu există un acord în cuplu în ceea ce privește acest comportament (Lehmiller & Selterman, 2022).

Pe viitor, cercetătorii pot lua în considerare ideea de „compasiune”. Acest comportament apare preponderent în relațiile non-monogame consensuale. Spre deosebire de gelozie, care este văzută ca o stare afectivă negativă provocată de infidelitatea partenerului, compasiunea se produce în același context însă este privită ca o stare afectivă pozitivă întrucât persoanele consideră că partenerul este fericit cu cealaltă persoană. Așadar, ceea ce pentru cuplurile monogame este o experiență negativă, pentru cele non-monogame poate fi o experiență pozitivă. Acest concept ar putea clarifica experiențele de infidelitate și gelozie, întrucât, este posibil ca unele persoane să simtă în același timp gelozie și compasiune. Studiile au raportat că, compasiunea există chiar și în cuplurile monogame (Aumer et al., 2014; Mogilski et al., 2019). Astfel, bărbații sunt mai predispuși în a simți bucurie atunci când partenera lor se implică emoțional cu o altă persoană, așadar, se păstrează patternul tradițional de influență a genului asupra reacției la infidelitate (Mogilski et al., 2019;Lehmiller & Selterman, 2022).

5.4. Concluzie generală

În ciuda limitelor menționate această lucrare prezintă numeroase aspecte conceptuale, teoretice și metodologice ce aduc un plus de cunoaștere în domeniul cuplurilor de același sex. Aceste rezultate sunt relevante pentru starea de bine a cuplurilor de același sex din România. Perspectiva evoluționistă este cel mai utilizat cadru teoretic pentru explicarea geloziei, iar

metodologia alegerii forțate a unui tip de infidelitate este instrumentul cel mai utilizat în măsurarea geloziei pentru persoanele GL. Cele mai multe dintre rezultatele studiilor analizate au raportat diferențe între persoanele GL și cele heterosexuale în ceea ce privește diferite aspecte ale geloziei, dar și la nivel de gen, între bărbații și femeile GL. În mod specific pe populația românească, orientarea sexuală influențează comportamentele asociate cu infidelitatea în mediul online doar atunci când este luată în calcul satisfacția diadică. Altfel, comportamentele asociate cu infidelitatea în mediul online sunt influențate de atitudinea supra infidelității și a timpului petrecut pe internet. În societatea românească, gelozia cognitivă și cea comportamentală reprezintă predictorii semnificativi pentru abuzul în mediul online. Studiile realizate în această lucrare concluzionează faptul că mediul online aduce un aport negativ semnificativ asupra relațiilor romantice, iar gelozia, infidelitatea și abuzul intim fac parte din provocările cu care cuplurile de același sex se confruntă într-o societate bazată pe cultura patriarhală, care se numără printre primele din Europa la nivel de discriminare a minorităților sexuale.

Bibliografie

- Abbasi, I. S., & Dibble, J. L. (2021). The role of online infidelity behaviors in the link between mental illness and social media intrusion. *Social Science Computer Review*, 39(1), 70-83. <https://doi.org/10.1177/0894439319857079>
- Alessi, E. J., Martin, J. I., Gyamerah, A., & Meyer, I. H. (2013). Prejudice events and traumatic stress among heterosexuals and lesbians, gay men and bisexuals. *Journal of Aggression, Maltreatment and Trauma*, 22, 510–526. doi:10.1080/10926771.2013.785455
- Badenes-Ribera, L., Bonilla-Campos, A., Frias-Navarro, D., Pons-Salvador, G., & Monterde-i-Bort, H. (2016). Intimate partner violence in self-identified lesbians: A systematic review of its prevalence and correlates. *Trauma, Violence, & Abuse*, 17(3), 284-297. <https://doi.org/10.1177/1524838015584363>
- Bailey, J. M., Gaulin, S., Agyei, Y., & Gladue, B. A. (1994). Effects of gender and sexual orientation on evolutionarily relevant aspects of human mating psychology. *Journal of personality and social psychology*, 66(6), 1081. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.66.6.1081>
- Balsam, K. F., & Szymanski, D. M. (2005). Relationship Quality and Domestic Violence in Women's Same-Sex Relationships: The Role of Minority Stress. *Psychology of Women Quarterly*, 29(3), 258–269. doi:10.1111/j.1471-6402.2005.00220.x
- Bandermann, K. M., & Szymanski, D. M. (2014). Exploring coping mediators between heterosexist oppression and posttraumatic stress symptoms among lesbian, gay, and bisexual persons. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 1(3), 213–224. doi:10.1037/sgd0000044

- Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G. V., & Pastorelli, C. (1996). Mechanisms of moral disengagement in the exercise of moral agency. *Journal of Personality and Social Psychology*, *71*, 364–374. doi:10.1037/0022-3514.71.2.364.
- Barelds, D. P., & Dijkstra, P. (2006). Reactive, anxious and possessive forms of jealousy and their relation to relationship quality among heterosexuals and homosexuals. *Journal of homosexuality*, *51*(3), 183-198. https://doi.org/10.1300/J082v51n03_09
- Bevan, J. L., & Lannutti, P. J. (2002). The experience and expression of romantic jealousy in same-sex and opposite-sex romantic relationships. *Communication Research Reports*, *19*(3), 258–268. <https://doi.org/10.1080/08824090209384854>
- Blasband, D., & Peplau, L. A. (1985). Sexual exclusivity versus openness in gay male couples. *Archives of sexual behavior*, *14*, 395-412. <https://doi.org/10.1007/BF01542001>
- Boertien, D., & Vignoli, D. (2019). Legalizing same-sex marriage matters for the subjective well-being of Individuals in same-sex unions. *Demography*, *56*(6), 2109–2121. <https://doi.org/10.1007/s13524-019-00822-1>
- Borrajó, E., Gámez-Guadix, M., & Calvete, E. (2015). Cyber Dating Abuse: Prevalence, Context, and Relationship with Offline Dating Aggression. *Psychological Reports*, *116*(2), 565–585. doi:10.2466/21.16.pr0.116k22w4
- Bozoyan, C., & Schmiedeborg, C. (2023). What is infidelity? A vignette study on norms and attitudes toward infidelity. *The Journal of Sex Research*, *60*(8), 1090-1099. <https://doi.org/10.1080/00224499.2022.2104194>
- Branson, M., & March, E. (2021). Dangerous dating in the digital age: Jealousy, hostility, narcissism, and psychopathy as predictors of Cyber Dating Abuse. *Computers in Human Behavior*, *119*, 106711. doi:10.1016/j.chb.2021.106711
- Brase, G. L., Caprar, D. V., & Voracek, M. (2004). Sex differences in responses to relationship threats in England and Romania. *Journal of Social and Personal Relationships*, *21*(6), 763-778. <https://doi.org/10.1177/0265407504047836>
- Brem, M. J., Romero, G., Garner, A. R., Grigorian, H., & Stuart, G. L. (2021). Alcohol problems, jealousy, and cyber dating abuse perpetration among men and women: Toward a conceptual model. *Journal of interpersonal violence*, *36*(19-20), NP10205-NP10228. <https://doi.org/10.1177/08862605198733>
- Brown, C. (2008). Gender-role implications on same-sex intimate partner abuse. *Journal of Family Violence*, *23*, 457-462. <https://doi.org/10.1007/s10896-008-9172-9>
- Burke, L. K., & Follingstad, D. R. (1999). Violence in lesbian and gay relationships: Theory, prevalence, and correlational factors. *Clinical psychology review*, *19*(5), 487-512. DOI: [10.1016/s0272-7358\(98\)00054-3](https://doi.org/10.1016/s0272-7358(98)00054-3)
- Burke, S. C., Wallen, M., Vail-Smith, K., & Knox, D. (2011). Using technology to control intimate partners: an exploratory study of college undergraduates. *Computers in Human Behavior*, *27*, 1162 – 1167 <https://doi.org/10.1016/j.chb.2010.12.010>
- Buss, D. M., Larsen, R. J., & Westen, D. (1996). Sex differences in jealousy: Not gone, not forgotten, and not explained by alternative hypotheses. *Psychological Science*, *7*, 373-315. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.1996.tb00392.x>.
- Buss, D. M., Larsen, R. J., Westen, D., & Semmelroth, J. (1992). Sex differences in jealousy: Evolution, physiology, and psychology. *Psychological Science*, *3*, 251-255. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.1992.tb00038.x>.

- Buunk, B. P. (1997). Personality, birth order, and attachment styles as related to various types of jealousy. *Personality and Individual Differences*, 23, 997–1006. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(97\)00136-0](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(97)00136-0).
- Buunk, B. P., & Dijkstra, P. (2001). Evidence from a homosexual sample for a sex-specific rival-oriented mechanism: Jealousy as a function of a rival's physical attractiveness and dominance. *Personal Relationships*, 8(4), 391-406. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2001.tb00047.x>
- Buunk, B. P., Angleitner, A., Oubaid, V., & Buss, D. M. (1996). Sex differences in jealousy in evolutionary and cultural perspective: Tests from the Netherlands, Germany, and the United States. *Psychological Science*, 7(6), 359-363. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.1996.tb00389.x>.
- Calvillo, C., Sánchez-Fuentes, M. D. M., & Sierra, J. C. (2020). An explanatory model of sexual satisfaction in adults with a same-sex partner: An analysis based on gender differences. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(10), 3393. <https://doi.org/10.3390/ijerph17103393>
- Cao, H., Zhou, N., Fine, M., Liang, Y., Li, J., & Mills-Koonce, W. R. (2017). Sexual minority stress and same-sex relationship well-being: A meta-analysis of research prior to the U.S. nationwide legalization of same-sex marriage. *Journal of Marriage and the Family*, 79(5), 1258–1277. <https://doi.org/10.1111/jomf.12415>
- Capaldi, D. M., Knoble, N. B., Shortt, J. W., & Kim, H. K. (2012). A systematic review of risk factors for intimate partner violence. *Partner abuse*, 3(2), 231-280. doi: [10.1891/1946-6560.3.2.231](https://doi.org/10.1891/1946-6560.3.2.231)
- Caridade, S., Braga, T., & Borrajo, E. (2019). Cyber dating abuse (CDA): Evidence from a systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 48, 152–168. doi:10.1016/j.avb.2019.08.018
- Carvalho, A. F., Lewis, R. J., Derlega, V. J., Winstead, B. A., & Viggiano, C. (2011). Internalized Sexual Minority Stressors and Same-Sex Intimate Partner Violence. *Journal of Family Violence*, 26(7), 501–509. doi:10.1007/s10896-011-9384-2
- Chan, R. C. (2023). Benefits and risks of LGBT social media use for sexual and gender minority individuals: An investigation of psychosocial mechanisms of LGBT social media use and well-being. *Computers in Human Behavior*, 139, 107531. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2022.107531>
- Clayton, R. B., Nagurney, A., & Smith, J. R. (2013). Cheating, breakup, and divorce: Is Facebook use to blame? *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16(10), 717-720. <http://dx.doi.org/10.1089/cyber.2012.0424>
- Convertino, A. D., Brady, J. P., Grunewald, W., & Blashill, A. J. (2021). Intimate partner violence and muscularity-building behavior in latino sexual minority men. *Eating Disorders*, 29(3), 245–259. <https://doi.org/10.1080/10640266.2021.1891371>
- Cooper, A., Delmonico, D. L., & Burg, R. (2000). Cybersex users, abusers, and compulsives: New findings and implications. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 7, 5-29. doi:10.1080/10720160008400205
- Cuevas, C.A., & Rennison, C.M. (2016). Intimate Partner Violence in LGBT Communities. *The Wiley Handbook on the Psychology of Violence*. Essay, John Wiley & Sons, Ltd. /doi/10.1002/9781118303092.ch36
- Daly, M., Wilson, M., & Weghorst, S. J. (1982). Male sexual jealousy. *Ethology and Sociobiology*, 3(1), 11–27. doi:10.1016/0162-3095(82)90027

- Dank, M., Lachman, P., Zweig, J. M., & Yahner, J. (2014). Dating Violence Experiences of Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 43(5), 846–857. doi:10.1007/s10964-013-9975-8
- Davis, A., Kaighobadi, F., Stephenson, R., Rael, C., & Sandfort, T. (2016). Associations Between Alcohol Use and Intimate Partner Violence Among Men Who Have Sex with Men. *LGBT Health*, 3(6), 400–406. doi:10.1089/lgbt.2016.0057
- de Souza, A. A. L., Verderane, M. P., Taira, J. T., & Otta, E. (2006). Emotional and sexual jealousy as a function of sex and sexual orientation in a Brazilian sample. *Psychological Reports*, 98(2), 529-535. <https://doi.org/10.2466/pr0.98.2.529-535>.
- de Visser, R. O., Richters, J., Rissel, C.E., Grulich, A.E., Simpson, J., Rodrigues, D.F., & Lopes, D. (2019). Romantic jealousy: A test of social cognitive and evolutionary models in a population-representative sample. *Journal of Sex Research*, 15, 1-10. <https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1613482>
- Deans, H., & Bhogal, M. S. (2017). Perpetrating Cyber Dating Abuse: A Brief Report on the Role of Aggression, Romantic Jealousy and Gender. *Current Psychology*. doi:10.1007/s12144-017-9715-4
- Dijkstra, P., & Buunk, B. P. (2002). Sex differences in the jealousy-evoking effect of rival characteristics. *European Journal of Social Psychology*, 32(6), 829–852. <https://doi.org/10.1002/ejsp.125>
- Dragomir, V. A. (2020). The Relationship between Experienced Discrimination and the Level of Empathy in Members of the LGBT Community. *Journal of Experiential Psychotherapy/Revista de PSIHOterapie Experientiala*, 23(4).
- Drigotas, S. M., Safstrom, C. A., & Gentilia, T. (1999). An investment model prediction of dating infidelity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(3), 509–524. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.77.3.509>
- Edwards, K. M., & Sylaska, K. M. (2013). The perpetration of intimate partner violence among LGBTQ college youth: the role of minority stress. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(11), 1721–1731. <https://doi.org/10.1007/s10964-012-9880-6>
- Edwards, K. M., Sylaska, K. M., Barry, J. E., Moynihan, M. M., Banyard, V. L., Cohn, E. S., Walsh, W. A., & Ward, S. K. (2015). Physical dating violence, sexual violence, and unwanted pursuit victimization: a comparison of incidence rates among sexual-minority and heterosexual college students. *Journal of Interpersonal Violence*, 30, 580–600. <https://doi.org/10.1177/0886260514535260>.
- Finkel EJ (2007). Impelling and inhibiting forces in the perpetration of intimate partner violence. *Review of General Psychology*, 11, 193–207. doi: 10.1037/1089-2680.11.2.193
- Finkel EJ, & Hall AN (2017). The I3 Model: a metatheoretical framework for understanding aggression. *Current Opinion in Psychology*, 19, 125–130. doi: 10.1016/j.copsyc.2017.03.013
- Finkel, E. J., & Eckhardt, C. I. (2013). Intimate partner violence. In J. A. Simpson & L. Campbell (Eds.), *The Oxford handbook of close relationships* (pp. 452–474). Oxford University Press.
- Fowler, J. A., Viskovich, S., Buckley, L., & Dean, J. A. (2022). A call for ACTION: A systematic review of empirical evidence for the use of Acceptance and Commitment Therapy (ACT) with LGBTQI+ individuals. *Journal of Contextual Behavioral Science*. <https://doi.org/10.1016/j.jcbs.2022.06.007>

- Frederick, D. A., & Fales, M. R. (2016). Upset over sexual versus emotional infidelity among gay, lesbian, bisexual, and heterosexual adults. *Archives of Sexual Behavior*, 45(1), 175–191. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0409-9>
- Frost, D. M., & Meyer, I. H. (2023). Minority stress theory: Application, critique, and continued relevance. *Current Opinion in Psychology*, 101579. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2023.101579>
- Funk, J. L., & Rogge, R. D. (2007). Testing the ruler with item response theory: increasing precision of measurement for relationship satisfaction with the Couples Satisfaction Index. *Journal of Family Psychology*, 21(4), 572. <http://dx.doi.org/10.1037/0893-3200.21.4.572>
- Ghinassi, S., Ponti, L., & Tani, F. (2021). Forms of psychological abuse in heterosexual and homosexual romantic relationships. *Mediterranean Journal of Clinical Psychology*, 9(2). <https://doi.org/10.13129/2282-1619/mjcp-2989>
- Greenfield, D. N. (1999). Psychological characteristics of compulsive internet use: a preliminary analysis. *CyberPsychology & Behavior*, 2(5), 403-12. <https://doi.org/10.1089/cpb.1999.2.403>
- Gudelunas, D. (2012). There's an App for that: The Uses and Gratifications of Online Social Networks for Gay Men. *Sexuality & Culture*, 16(4), 347–365. doi:10.1007/s12119-012-9127-4. <https://doi.org/10.1007/s12119-012-9127-4>
- Harris, C. R. (2002). Sexual and romantic jealousy in heterosexual and homosexual adults. *Psychological Science*, 13(1), 7-12. <https://doi.org/10.1111/1467-9280.0040>
- Harris, R. (2006). Embracing your demons: An overview of acceptance and commitment therapy. *Psychotherapy in Australia*, 12(4), 70-6. <https://search.informit.org/doi/10.3316/informit.545561433272993>
- Harris, R. (2019). ACT made simple: An easy-to-read primer on acceptance and commitment therapy. *New Harbinger Publications*.
- Hatch, S. G., Rothman, K., Roddy, M. K., Dominguez, R. M., Le, Y., & Doss, B. D. (2021). Heteronormative relationship education for same-gender couples. *Family process*, 60(1), 119-133. <https://doi.org/10.1111/famp.12548>
- Hendricks, M. L., & Testa, R. J. (2012). A conceptual framework for clinical work with transgender and gender nonconforming clients: An adaptation of the Minority Stress Model. *Professional Psychology: Research and Practice*, 43(5), 460. <https://doi.org/10.1037/a0029597>
- Hertlein, K. M. (2012). Digital dwelling: Technology in couple and family relationships. *Family Relations*, 61(3), 374–387. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2012.00702.x>
- Hertlein, K. M., & Piercy, F. P. (2008). Therapists' assessment and treatment of internet infidelity cases. *Journal of Marital and Family Therapy*, 34(4), 481–497. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2008.00090.x>
- Hester, M. (2012). Portrayal of women as intimate partner domestic violence perpetrators. *Violence against women*, 18(9), 1067-1082. <https://doi.org/10.1177/1077801212461428>
- Imperato, C., & Mancini, T. (2019). «Couples in trouble» because of Social Networks? A systematic review. *Psicologia sociale*, 14(2), 165-204. DOI: 10.1482/94265
- James, K., & MacKinnon, L. (2010). The tip of the iceberg: A framework for identifying non-physical abuse in couple and family relationships. *Journal of Feminist Family Therapy*, 22(2), 112-129. <https://doi.org/10.1080/08952831003787867>

- Koronczai, B., Urban, R., Kokonyei, G., Paksi, B., Papp, K., Kun, B., Arnold, P., Kallai, J., Demetrovics, Z. (2011). Confirmation of the three-factor mode of problematic Internet use on off-line adolescent and adult samples. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(11), 657-664. <https://doi.org/10.1089/cyber.2010.0345>
- Kurdek, L. A. (1991). Sexuality in homosexual and heterosexual couples. In K. McKinney & S. Sprecher (Eds.), *Sexuality in close relationships* (pp. 177–191). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Kurdek, L. A. (2005). What do we know about gay and lesbian couples? *Psychological Science*, 14(5), 251–254. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2005.00375.x>
- LaMotte, A. D., Meis, L. A., Winters, J. J., Barry, R. A., & Murphy, C. M. (2017). Relationship Problems among Men in Treatment for Engaging in Intimate Partner Violence. *Journal of Family Violence*, 33(1), 75–82. doi:10.1007/s10896-017-9920-9
- Leeker, O., & Carlozzi, A. (2012). Effects of sex, sexual orientation, infidelity expectations, and love on distress related to emotional and sexual infidelity. *Journal of Marital and Family Therapy*. Advance Online publication. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2012.00331.x>
- Lehmiller, J. J., & Selterman, D. (2022). 17 The Nature of Infidelity in Nonheterosexual Relationships. *The Oxford handbook of infidelity*, 373.
- Lelutiu-Weinberger, C., & Pachankis, J. E. (2017). Acceptability and preliminary efficacy of a lesbian, gay, bisexual, and transgender-affirmative mental health practice training in a highly stigmatizing national context. *LGBT health*, 4(5), 360-370.
- Lelutiu-Weinberger, C., Manu, M., Ionescu, F., Dogaru, B., Kovacs, T., Dorobăntescu, C., ... & Pachankis, J. E. (2018). An mHealth intervention to improve young gay and bisexual men's sexual, behavioral, and mental health in a structurally stigmatizing national context. *JMIR mHealth and uHealth*, 6(11), e183.
- Lewis, R. J., Milletich, R. J., Kelley, M. L., & Woody, A. (2012). Minority stress, substance use, and intimate partner violence among sexual minority women. *Aggression and Violent Behavior*, 17, 247–256. doi:10.1016/j.avb.2012.02.004
- Lewis, R. J., Winstead, B. A., Lau-Barraco, C., & Mason, T. B. (2017). Social factors linking stigma-related stress with alcohol use among lesbians. *Journal of Social Issues*, 73(3), 545-562. <https://doi.org/10.1111/josi.12231>
- Li, J., Huang, D., Windle, M., Escoffery, C., Wang, W., Li, X., ... & Yan, H. (2021). Minority stress, depression, and cigarette smoking among Chinese gay versus bisexual men: a two-group structural equation model analyses. *BMC public Health*, 21, 1-14. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-10888-5>
- Lockhart, L. L., White, B. W., Causby, V., & Isaac, A. (1994). *Letting Out the Secret: Journal of Interpersonal Violence*, 9(4), 469–492. doi:10.1177/088626094009004003
- Maftai, A., & Holman, A. C. (2020). Predictors of homophobia in a sample of Romanian young adults: Age, gender, spirituality, attachment styles, and moral disengagement. *Psychology & Sexuality*, 12(4), 305-316. <https://doi.org/10.1080/19419899.2020.1726435>
- Martell, C. R., & Prince, S. E. (2005). *Treating infidelity in same-sex couples*. *Journal of Clinical Psychology*, 61(11), 1429–1438. doi:10.1002/jclp.20192
- Martin, J. L., & Dean, L. L. (1987). Ego-dystonic homosexuality scale. Unpublished manuscript, Columbia University.
- Martins, A., Pereira, M., Andrade, R., Dattilio, F. M., Narciso, I., & Canavarro, M. C. (2016). Infidelity in dating relationships: Gender-specific correlates of face-to-face and online

- extradyadic involvement. *Archives of Sexual Behavior*, 45(1), 193-205.
<https://doi.org/10.1007/s10508-015-0576-3>
- Mason, T. B., Lewis, R. J., Gargurevich, M., & Kelley, M. L. (2016). Minority stress and intimate partner violence perpetration among lesbians: negative affect, hazardous drinking, and intrusiveness as mediators. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 3, 236–246. <https://doi.org/10.1037/sgd0000165>.
- McDaniel, B. T., Drouin, M., & Cravens, J. D. (2017). Do you have anything to hide? Infidelity-related behaviors on social media sites and marital satisfaction. *Computers in human behavior*, 66, 88-95. [10.1016/j.chb.2016.09.031](https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.09.031)
- McDaniel, B. T., Drouin, M., & Cravens, J. D. (2017). Do you have anything to hide? Infidelity-related behaviors on social media sites and marital satisfaction. *Computers in human behavior*, 66, 88-95. [10.1016/j.chb.2016.09.031](https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.09.031)
- McLaughlin, J., O'Carroll, R. E., & O'Connor, R. C. (2012). Intimate partner abuse and suicidality: A systematic review. *Clinical psychology review*, 32(8), 677-689.
<https://doi.org/10.1016/j.cpr.2012.08.002>
- Messinger, A. M. (2011). Invisible victims: same-sex IPV in the national violence against women survey. *J. Interpers. Violence* 26, 2228–2243. doi: 10.1177/0886260510383023
- Meyer, I. H. (2003). Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay, and bisexual populations: Conceptual issues and research evidence. *Psychological Bulletin*, 129, 674–697. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-2909.129.5.674>
- Meyer, I. H., & Dean, L. (1998). *Internalized homophobia, intimacy, and sexual behavior among gay and bisexual men*. Sage Publications, Inc.
- Mogilski, J. K., Reeve, S. D., Nicolas, S. C., Donaldson, S. H., Mitchell, V. E., & Welling, L. L. (2019). Jealousy, consent, and compersion within monogamous and consensually non-monogamous romantic relationships. *Archives of Sexual Behavior*, 48, 1811-1828.
<https://doi.org/10.1007/s10508-018-1286-4>
- Mohr, J. J., & Daly, C. A. (2008). Sexual minority stress and changes in relationship in same-sex couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 25(6), 989–1007. doi: 10.1177/0265407508100311
- Mohr, J., & Fassinger, R. (2000). Measuring Dimensions of Lesbian and Gay Male Experience. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 33(2), 66–90. doi:10.1080/07481756.2000.1206899
- Moraru, A. (2010). Social perception of homosexuality in Romania. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2, 5726–5730. doi:10.1016/j.sbspro.2010.03.935
- Neagu L., (2022) https://www.economica.net/cati-romani-folosesc-facebook-instagram-youtube-si-tiktok-numai-in-ultimii-doi-ani-au-fost-create-13-milioane-de-conturi_605366.html
 accesat februarie 2024
- O'Leary, K. D., & Maiuro, R. D. (Eds.). (2004). *Psychological abuse in violent domestic relations*. Springer Publishing Company.
- Otis, M. D., Riggle, E. D., & Rostosky, S. S. (2006b). Impact of mental health on perceptions of relationship satisfaction and quality among female same-sex couples. *Journal of Lesbian Studies*, 10(1-2), 267-283. https://doi.org/10.1300/J155v10n01_14
- Otis, M. D., Rostosky, S. S., Riggle, E. D., & Hamrin, R. (2006a). Stress and relationship quality in same-sex couples. *Journal of social and Personal Relationships*, 23(1), 81-99.
<https://doi.org/10.1177/0265407506060179>

- Pascoe, C. J. (2011). Resource and risk: Youth sexuality and new media use. *Sexuality research and social policy*, 8(1), 5-17. <https://doi.org/10.1007/s13178-011-0042-5>
- Peterman, L. M., & Dixon, C. G. (2003). Intimate partner abuse between same-sex partners: Implications for counseling. *Journal of Counseling and Development*, 81, 40–59.
- Pfeiffer, S. M., & Wong, P. T. P. (1989). Multidimensional Jealousy. *Journal of Social and Personal Relationships*. 6(2), 181-196. <https://doi.org/10.1177/026540758900600203>
- Prins, K. S., Buunk, B. P., & Van Yperen, N. W. (1993). Equity, normative disapproval and extramarital relationships, *Journal of Social and Personal Relationships*, 10(1), 39-53. <https://doi.org/10.1177/0265407593101003>
- Rollè, L., Giardina, G., Caldarera, A. M., Gerino, E., & Brustia, P. (2018). When intimate partner violence meets same sex couples: A review of same sex intimate partner violence. *Frontiers in psychology*, 1506. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01506>
- Rollè, L., Giardina, G., Caldarera, A. M., Gerino, E., & Brustia, P. (2018). When intimate partner violence meets same sex couples: A review of same sex intimate partner violence. *Frontiers in psychology*, 1506. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01506>
- Sagarin, B. J., Becker, D. V., Guadagno, R. E., Nicastle, L. D., & Millevoi, A. (2003). Sex differences (and similarities) in jealousy. The moderating influence of infidelity experience and sexual orientation of the infidelity. *Evolution and Human Behavior*, 24(1), 17–23. [https://doi.org/10.1016/S1090-5138\(02\)00106-X](https://doi.org/10.1016/S1090-5138(02)00106-X)
- Sagarin, B. J., Becker, D. V., Guadagno, R. E., Wilkinson, W. W., & Nicastle, L. D. (2012). A reproductive threat-based model of evolved sex differences in jealousy. *Evolutionary Psychology*, 10(3). <https://doi.org/10.147470491201000307>
- Sagarin, B. J., Becker, D. V., Guadagno, R. E., Wilkinson, W. W., & Nicastle, L. D. (2012). A reproductive threat-based model of evolved sex differences in jealousy. *Evolutionary Psychology*, 10(3). <https://doi.org/10.147470491201000307>
- Saha, K., Kim, S. C., Reddy, M. D., Carter, A. J., Sharma, E., Haimson, O. L., & De Choudhury, M. (2019). The language of LGBTQ+ minority stress experiences on social media. *Proceedings of the ACM on human-computer interaction*, 3(CSCW), 1-22. <https://doi.org/10.1145/3361108>
- Salagean, L. M. (2000). Homosexuals: Why Is It So Hard To Accept Diversity? Romanian Attitudes to Shaping New Patterns in Sexual Minorities Issues. *Participation*, 34.
- Salvati, M., & Koc, Y. (2022). Advancing research into the social psychology of sexual orientations and gender identities: Current research and future directions. *European Journal of Social Psychology*, 52(2), 225-232. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2875>
- Salvati, M., & Koc, Y. (2022). Advancing research into the social psychology of sexual orientations and gender identities: Current research and future directions. *European Journal of Social Psychology*, 52(2), 225-232. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2875>
- Salvati, M., De Cristofaro, V., Fasoli, F., Paolini, D., & Zotti, D. (2020). Introduction to the special issue: Sexual prejudice and stereotyping in modern societies. *Psicologia Sociale*, 15(1), 5–14. <https://doi.org/10.1482/96291>
- SAUNDERS, J. B., AASLAND, O. G., BABOR, T. F., DE LA FUENTE, J. R., & GRANT, M. (1993). Development of the Alcohol Use Disorders Identification Test (AUDIT): WHO Collaborative Project on Early Detection of Persons with Harmful Alcohol Consumption-II. *Addiction*, 88(6), 791–804. doi:10.1111/j.1360-0443.1993.tb02093.x

- Scott, S. B., Whitton, S. W., & Buzzella, B. A. (2019). Providing relationship interventions to same-sex couples: Clinical considerations, program adaptations, and continuing education. *Cognitive and Behavioral Practice, 26*(2), 270-284.
- Şerban, I., Salvati, M., & Enea, V. (2022). Sexual orientation and infidelity-related behaviors on social media sites. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 19*(23), Article 15659. <https://doi.org/10.3390/ijerph192315659>
- Sheets, V. L., & Wolfe, M. D. (2001). Sexual jealousy in heterosexuals, lesbians, and gays. *Sex Roles, 44*(5-6), 255-276. <https://doi.org/10.1023/A:1010996631863>
- Sheets, V. L., & Wolfe, M. D. (2001). Sexual jealousy in heterosexuals, lesbians, and gays. *Sex Roles, 44*(5-6), 255-276. <https://doi.org/10.1023/A:1010996631863>
- Shorey, R. C., Stuart, G. L., Brem, M. J., & Parrott, D. J. (2018). Advancing an Integrated Theory of Sexual Minority Alcohol-Related Intimate Partner Violence Perpetration. *Journal of Family Violence, 34*(4), 357–364. doi:10.1007/s10896-018-0031-z
- Solomon, D. T., Combs, E. M., Allen, K., Roles, S., DiCarlo, S., Reed, O., & Klaver, S. J. (2019). The impact of minority stress and gender identity on PTSD outcomes in sexual minority survivors of interpersonal trauma. *Psychology & Sexuality, 1–15*. doi:10.1080/19419899.2019.1690033
- Ştefăniţă, O., & Buf, D. M. (2021). Hate speech in social media and its effects on the LGBT community: A review of the current research. *Romanian Journal of Communication and Public Relations, 23*(1), 47-55. <https://doi.org/10.21018/rjcpr.2021.1.322>
- Stephenson, R., & Finneran, C. (2017). Minority stress and intimate partner violence among gay and bisexual men in Atlanta. *American journal of men's health, 11*(4), 952-961 DOI: 10.1177/1557988316677506.
- Straus, M. A., Hamby, S. L., Boney-McCoy, S., & Sugarman, D. B. (1996). The revised conflict tactics scales (CTS2). *Journal of Family Issues, 17*, 283—316. doi: 10.1037/t02126-000
- Symons, D. (1979). *The Evolution of Human Sexuality*. Oxford University Press.
- systematic review. *Psicologia sociale, 14*(2), 165-204. DOI: 10.1482/94265.
- Takács, J., & Szalma, I. (2019). Social Attitudes towards Homosexuality in Hungary and Romania: Does the Main Religious Denomination Matter?. *Intersections. East European Journal of Society and Politics, 5*(1).
- Toplu-Demirtaş, E., Akcabozan-Kayabol, N. B., Araci-Iyiyaydin, A., & Fincham, F. D. (2022). Unraveling the roles of distrust, suspicion of infidelity, and jealousy in cyber dating abuse perpetration: An attachment theory perspective. *Journal of interpersonal violence, 37*(3-4), NP1432-NP1462. doi.org/10.1177/088626052092750
- Underwood, H., & Findlay, B. (2004). Internet relationships and their impact on primary relationships. *Behaviour Change, 21*(2), 127-140. <https://doi.org/10.1375/bech.21.2.127.55422>
- Valentova, J. V., de Moraes, A. C., & Varella, M. A. C. (2020). Gender, sexual orientation and type of relationship influence individual differences in jealousy: A large Brazilian sample. *Personality and Individual Differences, 157*, 109805. <http://doi.org/10.1016/j.paid.2019.109805>
- Valenzuela, S., Halpern, D., & Katz, J. E. (2014). Social network sites, marriage well-being and divorce: Survey and state-level evidence from the United States. *Computers in Human Behavior, 36*, 94-101. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.03.034>
- Van Ouytsel, J., Torres, E., Choi, H. J., Ponnet, K., Walrave, M., & Temple, J. R. (2016). The Associations Between Substance Use, Sexual Behaviors, Bullying, Deviant Behaviors,

- Health, and Cyber Dating Abuse Perpetration. *The Journal of School Nursing*, 33(2), 116–122. doi:10.1177/1059840516683229
- Viski, V. L. (2015). An Army of Generals without Rank-and-File: Building a Gay and Lesbian Social Movement in Romania after 2001. *Central European University*.
- Voina, A., Pavelea, A., & Vacariu, C. (2022). Identity-Based Workplace Discrimination in Romania: Experiences of LGBTQ Community Members. *Human Resources Psychology/Psihologia Resurselor Umane*, 20(1).
<http://dx.doi.org/10.24837/pru.v20i1.501>
- Watkins, L. E., Benedicto, R. C., Brockdorf, A., & DiLillo, D. (2020). Physical and Sexual Intimate Partner Aggression Among College Students: Examining the Roles of Cyber Intimate Partner Aggression and Alcohol Use. *Journal of Interpersonal Violence*, 088626052091259. doi:10.1177/0886260520912593
- Whatley, M. (2006). Attitudes toward Infidelity Scale; Ph.D. Department of Psychology, Valdosta State University, Valdosta, Georgia 31698-0100.
- Whitty, M. T. (2005). The realness of cybercheating: Men's and women's representations of unfaithful Internet relationships. *Social Science Computer Review*, 23(1), 57-67
- Woodyatt, C. R., & Stephenson, R. (2016). Emotional intimate partner violence experienced by men in same-sex relationships. *Culture, Health & Sexuality*, 18(10), 1137–1149.
<https://doi.org/10.1080/13691058.2016.1175027>
- Yang, J., Parent, M. C., & Johnson, N. L. (2023). The Role of Minority Stressors in Digital Dating Abuse Victimization and Perpetration among Sexual Minority Men. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(3–4), 3906–3923. <https://doi.org/10.1177/08862605221109920>
- Zamfir, I. (2023). Between Holy Church and Holy Human Rights: Life Stories of the Romanian LGBTQ+ Community after 1989 until Romanian Accession to the European Union. *Aspasia*, 17(1), 141-163. <https://doi.org/10.3167/asp.2023.170108>
- Zweig, J. M., Dank, M., Lachman, P., & Yahner, J. (2013a). Technology, teen dating violence and abuse, and bullying. *Washington, DC: Urban Institute*.
- Zweig, J. M., Dank, M., Yahner, J., & Lachman, P. (2013b). The Rate of Cyber Dating Abuse Among Teens and How It Relates to Other Forms of Teen Dating Violence. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(7), 1063–1077. doi:10.1007/s10964-013-9922-8